

वर्गदृष्टि

Bargadristi Weekly

साप्ताहिक

वर्ष ७ अङ्क २७ पूर्णाङ्क ३९३

२०७९ पुस २५ गते सोमबार

Monday, 9 Jan. 2023

पृष्ठ ८

मूल्य रु. १०/-

राष्ट्रघाती एमसीसी परियोजनाको प्रतिरोधमा लप्सिफेदीका जनता

काठमाडौं । काठमाडौंको चावहिल चोकबाट उत्तरपूर्वतिर ३० किलोमिटर टाढाको दुरीमा अवस्थित लप्सिफेदीका जनता अहिले एमसीसी परियोजनाको प्रतिरोधमा उत्रिएका छन् । साविक लप्सिफेदी गाविसको बोजिनी, कुलामुनि हाल शंखरापुर नगरपालिका वडा नम्बर-३ मा पर्छ । एमसीसी सम्झौता अनुसार यही ठाउँबाट एमसीसी परियोजनाको कार्यान्वयन सुरु हुन्छ ।

एमसीसी परियोजनाका कारण आफ्नो थातथलोबाट विस्थापित हुनुपर्ने भयले काठमाडौंको शंखरापुर नगरपालिका-३ का पाँच वटा बस्ती बोभनी, पाखिन टोल, सोभे, ढोक्साड, नारायण थान हप्तौदेखि प्रतिरोध आन्दोलनमा उत्रिएका छन् ।

सो स्थानमा बन्न लागेको अपर तामाकोसी प्रसारण लाइनको सबस्टेशन अन्यत्र सार्न माग गर्दै स्थानीयले गरेको

शान्तिपूर्ण विरोध प्रदर्शनमा प्रहरी प्रशासनले दमन गरिरहेको छ । प्रहरीले स्थानीयमाथि पेस्तोल ताक्ने, महिलाको चुलोमा समातेर पछार्ने जस्ता दमन गरेको हो । प्रहरीले गरेका दमनका फोटो भिडियो यति बेला सामाजिक सञ्जालमा छयापछ्यापती भइरहेका छन् ।

गृहमन्त्री रवि लामिछन्ने छन् । उनी अमेरिकी नागरिक भएको, अमेरिकाले स्वार्थमा काम गर्ने पात्रको रूपमा प्रचार

भइरहेका लप्सिफेदी क्षेत्रमा भएको जनताको प्रतिरोध आन्दोलनमाथि भएको फासिवादी दमनलाई किन उनले रोकिरहेका छैनन् ? घण्टीलाई भोट हालेका त्यस क्षेत्रमा स्थानीयले यतिखेर पछुतो मानिरहेका छन् । 'जनताका घर-घरमा गएर महिलाको चुलो समाएर फनक्क घुमाएर आँगनमा पछारेर लात्ताले हान्ने तालिम पनि तपाइले नै दिनुभएको हो बाँकी ४ पेजमा

प्रकृति भुजेलको श्रद्धाञ्जली कार्यक्रम सम्पन्न

काठमाडौं । ने.क.पा (क्रान्तिकारी माओवादी) जिल्ला कार्य समिति, मोहत्तरीका सदस्य, बर्दिवास न.पा १ बरगाछिटोल स्थायी निवासी कमरेड प्रेम भुजेलका छोरा प्रकृति भुजेल गत वर्ष सवारी दुर्घटनामा परि साउदी अरबमा मृत्युभएको थियो। ने.क.पा (क्रान्तिकारी माओवादी) महोत्तरीको आयोजनामा पुस १९ गते बर्दिवास, बरगाछिटोल महोत्तरीमा प्रकृति भुजेलको श्रद्धाञ्जली कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ। कमरेड विशालको अध्यक्षतामा बाँकी ४ पेजमा

'पार्टी एकता' भनेको पार्टी खाएर डान्सिङ गरेजस्तो होइन

दक्षिणपन्थ संशोधनवादसँग क्रान्तिकारीहरू कसरी मिल्न सक्छन् ?

काठमाडौं । 'सबै कम्युनिस्टहरू एक हुनुपर्छ, सबै माओवादीहरू एक हुनुपर्छ' भनेर आवाज उठाउनेहरूलाई ने.क.पा (क्रान्तिकारी माओवादी)का स्थायी समिति सदस्य परि थापाले गतिलो जवाफ दिनुभएको छ । उहाँले पार्टी एकता सिद्धान्त र कार्यदिशाका आधारमा गरिने विषय भएको भन्दै दक्षिणपन्थ संशोधनवादसँग सच्चा कम्युनिस्ट क्रान्तिकारीहरूको एकता हुन नसक्ने स्पष्ट पार्नुभयो । काठमाडौंमा शुक्रबार गरिएको एक अन्तर्क्रिया कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्दै नेता थापाले भन्नुभयो, 'पार्टी एकता' भनेको पार्टी खाएर वाइनिङ, हंगिङ र डान्सिङ गरेजस्तो होइन, दक्षिणपन्थ संशोधनवादसँग क्रान्तिकारीहरू कसरी मिल्न सक्छन् ? उहाँले विचारधारात्मक कार्यदिशा, राजनीतिक र कार्यनीतिक कार्यदिशा, सामरिक कार्यदिशा र समापन कार्यदिशा मिल्नेहरूसँग भने पार्टी एकताका लागि छलफल गर्न सकिने बताउनु भयो । नेपालमा पुँजीवादी क्रान्ति सफल भइसक्यो, जनवाद आइसक्यो अब समाजवादी क्रान्तिको दिशामा अगाडि बढ्ने हो भन्नेहरूलाई पनि जवाफ दिँदै भन्नुभयो, 'नयाँ जनवादमा टेकेर समाजवादमा जाने कार्यदिशा सही छ । तर नयाँ जनवाद आइसक्यो भन्नु संशोधनवाद हो । नयाँ जनवाद आएको देशमा असमान सन्धि बाँकी ४ पेजमा

त्रिवि पनिकाको व्यथितिका विरुद्ध अखिल (क्रान्तिकारी)को विरोध प्रदर्शन

काठमाडौं । ने.क.पा (क्रान्तिकारी माओवादी) निकट विद्यार्थी संगठनले त्रिभुवन विश्वविद्यालय परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयमा भएको व्यथितिका

विरुद्ध पनिकाकै गेटमा विरोध प्रदर्शन गरेको छ । र, अखिल (क्रान्तिकारी)ले पनिकाका सहायक नियन्त्रक महेस ओझा लगायतका पदाधिकारीहरूलाई ध्यानाकर्षण

समेत गराएको छ । पनिकाको लापरवाही, अनियमितता र व्यथितिका कारण उच्च शिक्षा अध्ययनरत हजारौं विद्यार्थीहरूको भविष्यमाथि

खेलबाड हुने गरेको भन्दै विरोध प्रदर्शन गरिएको अखिल (क्रान्तिकारी)का अध्यक्ष हरिकृष्ण गजुरेलले बताउनुभयो । पनिकाको गेटमा भएको विरोधसभामा बोल्दै अध्यक्ष गजुरेलले अखिल पनिकाले व्यथितहरू नहटाए, सेवा चुप्त र विद्यार्थीमैत्री नबनाए परीक्षा नियन्त्रक लगायतका पनिकाका पदाधिकारीहरूमाथि कारबाही गर्ने चेतावनी समेत दिनुभयो । ध्यानाकर्षणको क्रममा उपनियन्त्रक ओझाले त्रिविमा व्यापक मात्रामा व्यथित रहेको स्वीकार्दै अब सेवालालाई विद्यार्थीमैत्री, चुस्त र प्रभावकारी बनाउने प्रतिबद्धता समेत व्यक्त गरेका थिए । विरोध कार्यक्रमको सञ्चालन संगठनका महासचिव पेशल दाहालले बाँकी ४ पेजमा

सिन्धुपाल्चोकमा देशभक्त जनगणतान्त्रिक मोर्चा, नेपालको जिल्ला सम्मेलन सम्पन्न

सिन्धुपाल्चोक । देशभक्त जनगणतान्त्रिक मोर्चा, नेपाल सिन्धुपाल्चोकको दोस्रो जिल्ला सम्मेलन सम्पन्न भएको छ । सम्मेलनले तिलक श्रेष्ठलाई अध्यक्षमा निर्वाचित गरेको छ । सम्मेलनले सचिवमा अर्पना,

कोषाध्यक्षमा सम्भना शर्पा र सदस्यहरूमा कमला देवी श्रेष्ठ, पूर्वा लामा, रेशम तामाङ, मानबहादुर श्रेष्ठ, सुर्यबहादुर तामाङ, सुकुमान तामाङ, प्रकाश श्रेष्ठ, निल खत्री, हर्कलाल नेपाली, जितबहादुर तामाङ, पुष्प तामाङ गायत १७

सदस्यीय जिल्ला कमिटी निर्वाचित गरेको छ । सम्मेलनमा ने.क.पा (क्रान्तिकारी माओवादी)का केन्द्रीय सदस्यहरू शिव श्रेष्ठ, ज्ञानु खत्रीलाई लगायतका नेताहरूको उपस्थिति रहेको थियो ।

अखिल नेपाल क्रान्तिकारी ट्रेड युनियन महासंघ मकवानपुरको जिल्ला सम्मेलन सम्पन्न

मकवानपुर । अखिल नेपाल क्रान्तिकारी ट्रेड युनियन महासंघ मकवानपुरको जिल्ला

महासंघको जिल्ला कमिटी निर्वाचित गरेको छ । जसमा उपाध्यक्ष दिपक लामा, सचिव सचिता देबकोटा, सह सचिव अजय बर्तीला र कोषाध्यक्षमा मनिष सापकोटा सहितका पदाधिकारी निर्वाचित भएका छन् । सम्मेलनमा ने.क.पा (क्रान्तिकारी माओवादी) का केन्द्रीय सदस्यहरू पुष्कर श्रेष्ठ, अशोक शर्मा, महासंघका प्रदेश संयोजक कुमार घताने, क्रान्तिकारी माओवादीका बाँकी ४ पेजमा

नयाँ राष्ट्रिय एकताका आधारबारे विमर्शको खाँचो

देशमा बेलाबेला 'राष्ट्रिय एकता'को एकोहोरो आलाप बज्ने गर्छ । अग्रगमन कमजोर देखिन थाल्दा यस्ता धुन बढी बज्नु थाल्छन् । जाडोले ठिँगुरिएको साँप, घामको न्यानो पाउनासाथ

चलमलाएभैं 'एकतावाला'हरू चलमलाउँछन् । राष्ट्रिय नामको दक्षिणपन्थी ढलले गत निर्वाचनमा अलिकता संख्या बढाएपश्चात् यो धुन फेरि सुनिन थालेको छ । राष्ट्रिय एकता राष्ट्रिय एकताको गीत गाउनेहरूको मत छ, यो देशको एकताको केन्द्रमा पृथ्वीनारायण शाह छन्, देश उनै शाहको दिव्य चेतना र साहसका कारण बनेको हो । शाह नभएको भए यो देश हुँदैनथ्यो, हामी अलप भएका हुन्थौँ । अंग्रेजहरूले देश उहिल्यै कपलकक खाईदिएका हुने थिए र अहिले हामी भारतको कुनै प्रान्तका नागरिकका रूपमा हुने थियौँ । देशको भौगोलिक एकीकरणको

नेतृत्व पृथ्वीनारायणले नै गरेका हुन् । तर, उनी मात्रै एकलै लडेका होइनन् । एकलै लडे राष्ट्रिय विस्तार सम्भव हुने कुरा होइन । अरू लड्नेहरूको हिसाबकिताब इतिहासकारहरूले बिरलै लेखेका छन् । आखिर इतिहास पनि राजा महाराजहरूले कसैका हातबाट लेखाउने कुरा नै थिए र हुन् । अर्को प्रश्न, जिलेहरू मात्रै एकताका प्रतीक हुन्छन् कि अन्यायपूर्वक हारेर पनि एउटै देशमा बस्न राजी हुने अन्य समुदायहरू पनि राष्ट्रिय एकताका आधार हुन्छन् ? राष्ट्रिय एकताको अर्थ 'हामी एकीकृत छौँ, मिलेर बसेका छौँ, अन्त्यारो पर्दा हामी एक अर्काको जीवन र आत्मसम्मानका लागि हातेमालो गरे सँगै अघि बढ्छौँ' भन्ने

हो । त्यस्तो एकता सबै नागरिकहरू आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक र भाषिक रूपमा समेत सम्मानजनक अवस्थामा रहँदा मात्र हुन्छ । ख्याल राख्नुपर्ने कुरा, एकताका अर्थ र भाष्य पनि समय अनुसार बदलिँदै जान्छन् । त्यसो हुँदा राष्ट्रिय एकतालाई पनि परिवर्तित आजको चेतनामा हेर्नुपर्छ । आज हामी गणतान्त्रिक युगमा छौँ । गणतन्त्रको चेतनालाई राजतन्त्रको प्रशस्ति गाउने तहमा ओराल्न खोज्नु त सरासर पछि फर्कन कुरा हो । त्यसो हुँदा आजको एकताको अर्थ हिजोको भन्दा फरक हुन्छ र छ । राष्ट्रिय विस्तार पृथ्वीनारायण शाहले आजको भूगोलवाला नेपालको जग हाल्दा 'राष्ट्रिय एकता' बाँकी ७ पेजमा

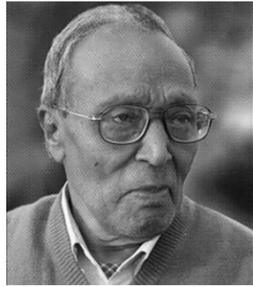
सम्पादकीय

आवश्यकता वितीय शोषणविरुद्ध संगठित आन्दोलनको

पुँजीवादले आम श्रमिक वर्गमाथि शोषणका विविध रूपहरूको प्रयोग गर्दै आएको छ। सूचना प्रविधिको विकाससँगै शोषणका रूपहरूमा व्यापक रूपमा परिवर्तन हुँदै आएको छ। वितीय संरचनाहरूदेखि डिजिटल प्लेटफर्महरू समेत आम मेहनतकश जनतामाथि शोषण गर्ने अस्त्रको रूपमा प्रयोग हुँदै आएका छन्। मिटरब्याजी, खुदखोर, लघुवित्त, सहकारी, फाइनेन्सदेखि बैंकहरूसम्म सबै आम जनसर्वसाधारणको श्रम र पसिनामाथि लुट मच्चाउन प्रयोग भइरहेको छन्। र, यी वितीय संरचनाहरूले मुझीभर धनी पुँजीपति वर्गलाई भन्नु धनी बनाइरहेको छ भने करोडौं जनतालाई दिनदिने एकपछि अर्को गरिबीको दुष्चक्रमा फसाउँदै गएको छ। अब ठाउँ ठाउँबाट वितीय शोषणका विविध रूपहरूको सूक्ष्म रूपमा अध्ययन गर्दै आम रूपमा जनताले बुझ्ने गरी जनसचेतना जागृत गराउँदै वैधानिक रूपमा संरचनागत रूपमा डकैती गर्ने संस्थाहरूका विरुद्ध संगठित रूपमा आन्दोलन अगाडि बढाउन जरुरी छ।

मधेसका विभिन्न जिल्लाका किसानहरू तथा मजदुरी गरेर गुजारा गर्ने जनसर्वसाधारणले मिटर ब्याजका कारण आफ्नो सर्वस्व गुमाउनु परेका दुर्दान्त कथाहरू केही वर्षदेखि नेपालका केही मिडियाहरूमा लेखिए। पीडितहरूले एक महिनाभन्दा लामो समयदेखि न्यायको याचना गर्दै आन्दोलन पनि गरे। तर पीडितहरूले न्याय पाउने दिलाउने त कुरै भएन। बरु नृशंस दमन गरेर सरकारले आफू खुदखोरहरूकै संरक्षक भएको प्रमाणित गरिदियो। र, कथित पाँच बुँदे सम्झौताको नोटको रचेर जारी आन्दोलनलाई निस्तेज बनाउने कोशिस गरियो। नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी) निकट किसान र मजदुर संगठनले वक्तव्य नै निकालेर जारी आन्दोलनमाथिको दमनको विरोध पनि गरे तर आन्दोलनलाई वृहत् रूपमा देशव्यापी उठाउनुको सट्टा पीडितहरू आन्दोलन सरकारको भुटो आश्वासनका अगाडि स्थगित गर्न बाध्य भएका छन्। तर मिटर ब्याजी खुदखोर विरुद्धको यो आन्दोलनले नयाँ नयाँ तथ्यहरूलाई उजागर गर्न सफल भएको छ। वितीय शोषणको जालोमा कसरी जनसर्वसाधारणहरू जेलिँदै गएका छन् भन्ने यो प्रत्यक्ष उदाहरण पनि हो। अब आम श्रमिक वर्गको मुक्तिको राजनीतिक गरिरहेको कम्युनिस्ट क्रान्तिकारी पार्टीका लागि वितीय शोषकहरूको एक एक खोजी गरी त्यसका विरुद्ध आन्दोलनलाई संगठित रूपमा सशक्त बनाउन जरुरी छ।

विगतको शोषक, सामन्त, जमिन्दार, खुदखोरहरू आज टूट्टूला बैंक वितीय संस्थाका मालिक बनेका छन्। सत्ता र शक्तिको संरक्षणमा उनीहरूले बहुआयामिक रूपमा जनतामाथि ब्रम्हलुट मच्चाइरहेका छन्। संसदीय राजनीतिक व्यवस्थामा उनीहरूले 'माफिया'को रूपमा संस्थागत र संरचनागत रूपमा यस्ता ब्रम्हलुटहरू मच्चाउने गरिरहेका छन्। र, व्यवस्थाले उनीहरूलाई नै संरक्षण गरिरहेको छ। पुँजीवादी नवउदारवादको अनिवार्य परिणतिको रूपमा यस्ता शोषणहरूले सामाजिक रूपमा समेत महामारीको रूप लिँदै गएका छन्। र, यो व्यवस्थाले दिन दिने नयाँ नयाँ शोषित दमित, भूमिहीन वर्गको जन्म गराइरहेको छ। यो संसदीय व्यवस्था रहेसम्म आम मेहनतकश जनताको श्रम र पसिनाको सम्मान हुँदैन। र, उनीहरूले आफ्नो पसिना र श्रममाथि आफ्नो हक पनि स्थापित गर्न सक्दैनन्। तसर्थ, श्रमिक वर्ग, शोषित उत्पीडित वर्ग र समुदायले आफ्नो मुक्तिका निमित्त, आफूमाथिका शोषणका सबै रूपहरूको अन्त्यका निमित्त यो व्यवस्थालाई जैरेदेखि उखेलेर फाल्न जरुरी छ। यही व्यवस्थालाई टिकाउन गरिने आगामी मंसिर ४ को निर्वाचन यसअर्थमा पनि आम जनसर्वसाधारणले बहिस्कार गर्न जरुरी छ। आफैमाथि शोषण र लुट मच्चाउने व्यवस्था र तिनका शासकहरूलाई आफैले आफ्नो अमूल्य मत दिएर पुनः अनुमोदित गर्नु भनेको आफ्नो खुट्टामाथि आफैले बन्चरो हान्नु हो। यस्तो मूर्खता न्यायप्रेमि जनसमुदायले कदापि गर्नु हुन्न। सशक्त रूपमा बहिस्कार गर्नुपर्छ। सबैलाई निर्वाचनमा भाग नलिने आन्धान गर्नुपर्छ। बरु यो व्यवस्थालाई जैरेदेखि उखेलेर फाल्न संघर्षलाई संगठित र वृहत् रूपमा अगाडि बढाउन पहल थाल्नुपर्छ। र, निकट भविष्यमा सार्थक तुल्याउनुपर्छ।

● कृष्णदास श्रेष्ठ ●

अहिले संयुक्त मोर्चाको अनुभव र त्यसबारे सिक्नुपर्ने शिक्षाबारे चर्चा गर्दा, हामीले दश-वर्षे गृह-युद्धको बेलामा र महान क्रान्तिको सुरुको अवधिमा समेत भएका गल्तीहरूको समीक्षा गर्नुपर्छ। महान क्रान्तिको बेलामा हाम्रो एउटा साम्राज्यवाद-विरोधी तथा सामन्तवाद-विरोधी राष्ट्रिय संयुक्त मोर्चा थियो, तर कोमिडताभिन्नको प्रतिक्रियावादी समूहको क्रान्तिप्रति विश्वासघातको कारणले गर्दा, पछि गएर त्यसको विघटन भयो। सर्वहारावर्गको अगुवा, कम्युनिष्ट पार्टी पराजित भयो र ग्रामीण इलाकातर्फ लामनुप्यो, र त्यहाँ त्यसले भूमि क्रान्तिलाई कार्यान्वित गर्न जनतालाई परिचालित गर्‍यो, मजदूर, किसान र सैनिकहरूको परिषद्को रूपमा लाल राजनीतिक सत्ताको स्थापना गर्‍यो र मजदूर-किसान लालसेनाको समर्थन गर्‍यो। त्यस अवधिको संयुक्त मोर्चा सामन्ती उत्पीडन र कोमिडताड शासनका विरुद्ध जनवादी मजदूर-किसान राष्ट्रिय संयुक्त मोर्चा थियो। सेप्टेम्बर १८ तारिखको घटनापछि, हामी जापान-विरोधी राष्ट्रिय संयुक्त मोर्चातर्फ लाग्यौं। महान क्रान्ति, दश-वर्षे गृह-युद्ध, र जापान-विरोधी प्रतिरोध युद्ध- यी तीन अवधिहरूमा संयुक्त मोर्चाको रूप र चरित्र फेरिएका छन्, तर त्यो सँधैभरि नौलो-जनवादी संयुक्त मोर्चा रहेको छ, किनभने त्यसको राजनीतिक आधार सँदा नौलो जनवाद रहेको छ। नौलो-जनवादी संयुक्त मोर्चा साम्राज्यवाद र सामन्तवादको विरुद्ध सर्वहारावर्गको नेतृत्वमा व्यापक जनवादको संयुक्त मोर्चा हो। कमरेड माओत्सेतुङले यसलाई बडो स्पष्टसित राखेका छन्, एउटा सुदृढ, नौलो-जनवादी संयुक्त मोर्चा स्थापना गर्नका लागि, हामीमा शत्रु, हाम्रो आफ्नै पक्ति "कमाण्ड गर्ने अधिकारी" को सवाल बारे स्पष्ट समझदारी हुनुपर्छ। क्रान्तिको क्रममा, शत्रु र हामीबीचका सम्बन्धमा र द्वन्द्वतर शिविरहरूमा बराबर भएका परिवर्तनहरू र साथै सर्वोपरि परिस्थितिमा भएको निरन्तर परिवर्तनले गर्दा, संयुक्त मोर्चाको समस्याहरू निकै जटिल रहेका छन्। हामीले कमरेड माओत्सेतुङद्वारा खुट्ट्याइएका तीन समस्याहरूलाई ध्यानमा राखेर संयुक्त मोर्चाको अनुभव र त्यसबाट सिक्नुपर्ने पाठको अध्ययन गर्नुपर्छ।

साम्राज्यवाद र सामन्तवाद नौलो-जनवादी क्रान्तिको शत्रु हुन्। यो तथ्य क्रान्तिको अवधिभर अपरिवर्तित रहेको छ। तर संसारमा साम्राज्यवादी मुलुक एकभन्दा बढी छन् र चीनमा टूला जमिन्दार वर्ग र टूला पुँजीपतिवर्गभित्र गुट र समूहहरू छन्। तिनीहरू अक्सर एकअर्कासित मिल्दैनन्, त्यसैले शत्रु-शिविर फेरिँदै रहन्छ। यसले गर्दा, शत्रुबारे स्पष्ट समझदारी प्राप्त गर्न सजिलो छैन, र स्थिति जटिल बन्न सक्छ। कहिले काँही शत्रुहरू आम जनतालाई दबाउन एकबद्ध हुन्छन्। उदाहरणार्थ, महान क्रान्तिको असफलतापछि नान्किङ र उहानमा प्रतिक्रियावादी शक्तिहरू क्रान्तिलाई दबाउन आपसमा मिले। ("नान्किङ-उहान सहयोग"को रूपमा परिचित प्रकरण) र साम्राज्यवादीहरूले तिनीहरूलाई टेवा दिए। तर विगत बीस वर्षमा यस्ता मामिला विरले भएका छन्। शत्रुहरू धेरैजसो विभाजित रहेका छन्। सेप्टेम्बर १८ तारिखको घटनापछि जब जापानले चीनको विरुद्ध सशस्त्र आक्रमण सुरु गर्‍यो, तिनीहरू विभाजित रहेको कुरा स्पष्ट भयो। अनि, प्रतिरोध-युद्ध सुरु भएपछि, कुन कुरा अझ बढी स्पष्ट भयो भने ब्रिटेन र संयुक्त राज्य अमेरिका, युद्ध-कालमा चीनका सहयोगी बेनर जापानका विरुद्ध हाम्रो पक्षमा उभिए। यसरी साम्राज्यवादीहरू कहिले काँही आपसमा मिल्दैनन् र कहिले काँही तिनीहरूमा फाटो हुन्छ- र फाटोहरू लामो समय रहन्छन्। जहाँसम्म टूला जमिन्दार र टूला पुँजीपतिवर्गको सवाल छ, उत्तरी युद्ध सरदारहरूको विरुद्ध अभियानको बेलामा, केही सामन्ती शक्तिहरू, दक्षिणमा टूला पुँजीपति वर्गका सदस्यहरू र युद्ध सरदारहरू नेतृत्व हत्याउने साहस गरेर क्रान्तिकारी पक्तिमा सामेल भए। दश-वर्षे गृह-युद्धको बेलामा पनि लालसेनामाथि आक्रमण गर्ने काममा शत्रु एकाबद्ध भएनन्। प्रतिरोध युद्धको बेलामा ब्रिटिश र अमेरिकी गुटका टूला पुँजीपतिवर्गले हाम्रो पक्षमा आएर जापान-विरोधी सशस्त्र प्रतिरोधलाई समर्थन गरे, तर त्यसका साथै तिनीहरूले जापानीहरूसित मिलेमतो पनि गरे। शत्रु कहिले मिल्ने, कहिले विभाजित हुने हुनाले परिस्थिति अझ बढी जटिल बन्यो, खासरूपले प्रत्येक वर्गको प्रतिनिधित्व गर्ने मानिसहरूले आफ्नो निष्ठा फेरिँदै आएको त्यसरी जटिल बन्यो। महान क्रान्तिको सुरुको अवधिमा, च्याङकाइसेकले समग्र रूपमा पुँजीपतिवर्गको प्रतिनिधिको भूमिका खेले। तर १९२६ मार्च २० तारिखको चोङशान युद्धपोत घटनापछि, उनी छिट्टोसित टूला जमिन्दारहरू

नौलो जनवादी क्रान्तिको पंक्तिमा शहरी निम्न-पुँजीपतिवर्ग पनि एउटा आधारभूत शक्ति हो। तर त्यसो भए पनि, हामीले आफूलाई किसानहरूसित एकताबद्ध गर्नु परेको हुन्छ। मजदुर र शहरी निम्न-पुँजीपतिवर्गमाथि मात्र भरोसा राखेर हामी कहिले पनि क्रान्तिलाई विजयतर्फ बढाउन सक्नेछैनौं। दक्षिणपन्थी भुकाव राख्ने कमरेडहरू अर्कै कुरा सोच्छन्। तिनीहरू गलत छन्। अर्कोतिर, "वामपन्थी" भुकाव राख्नेहरू शहरी निम्न-पुँजीपतिवर्गलाई समेत बहिष्कार गर्न चाहन्छन्। शहरी निम्न-पुँजीपतिवर्गका प्रतिनिधिहरू बुद्धिजीवी हुन्। बुद्धिजीवीहरूले खल्लुपर्ने कुनै भूमिका छैन भन्ने कुरामा विश्वास गर्ने कमरेडहरू पनि गलत छन्। तर महान क्रान्ति असफलताको समयमा मजदुर र शहरी बुद्धिजीवीहरूमाथि मात्र भरोसा राखियो।

र टूला पुँजीपतिवर्गको पक्षमा लागे। महान क्रान्तिको सुरुको अवधिमा, वाङसिङवी पनि पुँजीपतिवर्गका एकजना प्रतिनिधि थिए, मध्यम अवधिमा उनी निकै क्रान्तिकारी थिए र निम्न-पुँजीपतिवर्गको निकट थिए, अनि उहान अवधिमा उनी फेरि टूला जमिन्दार र टूला पुँजीपतिवर्गतर्फ लागे। सारांशमा, सबै वर्गका प्रतिनिधिहरू फेरिन सक्छन्। चीनको नौलो-जनवादी क्रान्तिभर, खासरूपले प्रतिरोध युद्धको बेलामा, साम्राज्यवादी र सामन्ती शक्तिहरूमा टूला परिवर्तनहरू भएका छन्।

क्रान्तिकारी संघर्षका वितेका २५ वर्षमा, संयुक्त मोर्चामा भएका परिवर्तनहरू कति तारम्यतार, कति टूला र कति जटिल रहेका छन् भन्ने हाम्रो विचारमा स्पष्ट भएर समस्याहरूको अनुसन्धान गर्न र विश्लेषणात्मक ढंगले तीनको अध्ययन गर्न सामर्थ्यवान हुनुपर्छ। माओत्सेतुङद्वारा प्रतिनिधित्व गरिएको विचारको दिशाको अनुसरण गर्नेहरूले इतिहासको क्रममा बदलिँदो अन्तरविरोधलाई सही रूपमा बुझ्नु, सारा समय शत्रुलाई चिन्न र त्यसको विश्लेषण गर्न र त्यसलाई पराजित गर्नका लागि सही नीतिको तर्जुमा गर्न सक्छन्। तर विभिन्न "वामपन्थी" र दक्षिणपन्थी अवसरवादीहरू उक्त समस्याहरूबारे स्पष्ट छैनन् र तिनीहरूले धेरै गल्ती गरेका छन्, पहिलो र प्रमुख रूपमा शत्रुलाई चिन्ने र त्यससित व्यवहार गर्ने मामिलामा गल्ती गरेका छन्। दक्षिणपन्थी गल्ती गर्ने अक्सर गरेर शत्रुलाई मित्र ठान्ने गल्ती गर्छन्। उत्तरी अभियानको बेलामा हामी उहान पुदा यस प्रकारको बडो स्पष्ट गल्ती गरिएको थियो। चियाइशीमा च्याङ काइ-शेकले चिन शांशियनको हत्या गरे, र कम्युनिष्ट पार्टीमाथि उक्त पहिलो प्रहार गरेपछि उनी स्पष्ट रूपले शत्रुतर्फ लागेर अधिकाधिक मात्रामा प्रतिक्रियावादी बने। त्यसो हुँदा पनि चिन तुशुजस्ता हाम्रो पार्टीभित्रका मानिसहरू उनीसित सहयोग गर्ने पक्षमा रहे, किनभने तिनीहरूले उक्त मोडमा उनमा आएको परिवर्तनलाई देख्न सकेनन्। "वामपन्थी" गल्ती गर्नेहरू अक्सर मित्रलाई शत्रु ठान्ने गल्ती गर्छन्। गृहयुद्धको बेलामा निम्न-पुँजीपतिवर्ग- निम्न-पुँजीपतिवर्गको माथिल्लो तह समेत पनि- हाम्रा मित्र थिए, र सेप्टेम्बर ८ तारिखको घटनापछि, मध्यम पुँजीपतिवर्ग पनि हाम्रा मित्र बन्न सक्ने भएका थिए। तर "वामपन्थी" विचलनवादी दृष्टिकोण भएका मानिसहरूले तिनीहरूलाई शत्रु, र अझ सबैभन्दा खतरनाक शत्रु ठाने। तिनीहरू पूरै गलत थिए।

कुनै अवस्थाहरूमा, कोही शत्रुहरूको स्वभावमा दुईटा पक्ष रहेका हुन्छन्। तिनीहरूसित संयुक्त मोर्चा बनाउदा दक्षिणपन्थी विचलनवादी दृष्टिकोण भएका कमरेडहरू तिनीहरूसित एकताबद्ध हुने सम्भावनाबारे मात्र सोच्छन् र तिनको प्रतिक्रियावादी स्वभावलाई बिसन्छन्। उदाहरणार्थ, प्रतिरोध युद्धको सुरुको अवधिमा, टूला जमिन्दार र टूला पुँजीपतिवर्गको एउटा अंगको प्रतिनिधित्व गर्ने च्याङ काइ-शेक र उनको समूहले सशस्त्र प्रतिरोधमा भाग लिए, तर तिनीहरू प्रमुख रूपले प्रतिक्रियावादी नै थिए। दक्षिणपन्थी विचलनवादी गल्ती गरेकाहरूले तिनीहरूको प्रतिक्रियावादी चरित्रलाई ढाकछोप गरेर राम्रो देखाउन खोजे। १९३८ मा, दोस्रो उहान अवधिमा च्याङ काइ-शेक र उनको समूह फौसिष्ट वा युद्ध सरदार होइनन् भन्नु गल्ती थियो। उनी सौँचिकै प्रतिक्रियावादी हुन्, उनी एक युद्ध-सरदार र एक फौसिष्ट हुन्। कुनै बेलामा उक्त तथ्यमा जोड नदिनु ठिकै छ, तर उनलाई खूब तारिफ गरेर प्रस्तुत गर्नु गलत छ। "वामपन्थी" विचलनवादी दृष्टिकोण भएका कमरेडहरू कुनै एउटा मोडमा गइरहेका परिवर्तनहरूलाई देख्न असफल रहन्छन्। तिनीहरू आफ्ना शत्रुहरूको प्रतिक्रियावादी स्वभावबारे मात्र सोच्छन् र उनीहरूसित एकबद्ध हुने सम्भावनालाई बिसन्छन्। उदाहरणार्थ, १९३५ मा वायाओबू बैठकमा कमरेड माओत्सेतुङले कस्तो भविष्यवाणी गरे भने पुँजीपतिवर्ग, र टूला पुँजीपतिवर्गको एउटा अंग समेत पनि आफ्नो स्थितिलाई फेर्न र प्रतिरोध युद्धलाई समर्थन गर्न सक्छन्। तर "वामपन्थी" विचलनवादी दृष्टिकोण भएका कमरेडहरूले त्यसो हुनु सम्भव छ भन्ने कुरामा विश्वास गर्न इन्कार गरे। प्रतिरोध युद्धलाई बढाउन हामी उनीहरूसमेत एकबद्ध हुन सक्छौं भन्ने कुरालाई तिनीहरूले बुझेनन्।

हामीले शासक वर्गहरूको शिविरमा रहेको विभाजनको चरित्रलाई स्पष्टसित खुट्ट्याउनु पर्छ। उदाहरणार्थ, महान पृष्ठ भागमा यस्ता प्रादेशिक शक्ति-समूहहरू छन्, जुन च्याङ काइ-शेकको फौसिष्ट तानाशाही र निरंकुशताका विरोधी छन्, अवश्य पनि यस विन्दुमा हामी तिनीहरूसित एकताबद्ध हुन सक्छौं। तर हामीले कुन कुरा बुझ्न सक्छौं

भने तिनीहरू स्वयं टूला जमिन्दार र टूला पुँजीपतिवर्गको प्रतिनिधित्व गर्छन् र जनवाद र पूर्ण प्रतिरोध युद्धको विरोध गर्ने कुरामा तिनीहरूले च्याङबाट आधारभूत रूपमा भिन्न छैनन्। च्याङसित तिनीहरूको अन्तरविरोध शासक वर्गको शिविरभित्रको एउटा अन्तरविरोध हो। "वामपन्थी" विचलनवादी दृष्टिकोण भएका मानिसहरू यस अन्तरविरोधलाई मान्दैनन् र सबै शत्रुहरूलाई एकसाथ फाल्नुपर्छ भन्ने कुरामा विश्वास गर्छन्। तर सबैलाई फाल्न गरिने प्रयासको परिणाम कस्तो हुन्छ भने कोही पनि फालिँदैन।

शत्रु शिविर बदलिनु सक्छ। दक्षिणपन्थी विचलनवादी भएकाहरू हिजोका साथीहरू अहिले आएर वास्तवमा शत्रु भइसकेको भए पनि तिनीहरूलाई अहिले पनि साथीकै रूपमा लिन्छन्। उदाहरणका लागि, उहान अवधिमा, माथि हामीले उल्लेख गरेका सिङवी लिङ। एक चरणमा, पुँजीपतिवर्गको प्रतिनिधिको हैसियतबाट उनले हामीलाई सहयोग गरे। तर, उहानमा पुगेपछि, उनी टूला पुँजीपतिवर्गको दैनिक प्रभावमुनि परे, र त्यसरी उनी प्रतिक्रियावादी बने र शत्रुको पक्षमा लागे। त्यसो हुँदा पनि, दक्षिणपन्थी विचलनवादी दृष्टिकोण भएका कमरेडहरूले उनलाई विश्वासयोग्य मित्र ठाने, उनीप्रति विश्वास गरे र उनीमाथि भर परे। "वामपन्थी" विचलनवादी दृष्टिकोण भएका कमरेडहरू हिजोको कुनै शत्रु आज मित्र हुन सक्ने भएपनि उनलाई शत्रु नै ठान्छन्। उदाहरणार्थ, सेप्टेम्बर १८ तारिखको घटनाअघि, १९ औं मार्ग सेनाले टूला जमिन्दार र टूला पुँजीपतिवर्गको स्वार्थमा सियाइशी प्रान्तमा हामीमाथि हमला गर्‍यो। तर सो घटनापछि जब राष्ट्रिय क्रान्तिको लहर उच्चतामा पुग्यो, त्यसले फूशियानमा हामीलाई सहयोग गर्‍यो। तर "वामपन्थी" विचलनवादी दृष्टिकोण भएका कमरेडहरूले तिनलाई शत्रु नै ठाने र उनीहरू तिनप्रति शत्रुतापूर्ण रहे। यो सबले के देखाउँछ भने शत्रु शिविरमा टूला वेमेल र असहमति छ र टूला परिवर्तनहरू हुने गर्छन्। हामीले विवेकका साथ परिस्थितिको विश्लेषण गर्नुपर्छ र अन्तरविरोधको प्रयोग गर्ने धेरै जनतालाई आफ्नो पक्षमा ल्याउने, थोरैको विरोध गर्ने र आफ्ना शत्रुहरूलाई एक एक गरी खतम पार्ने कमरेड माओत्सेतुङको नीतिको अनुसरण गर्नुपर्छ। यसरी मात्र हामी वामपन्थी वा दक्षिणपन्थी गल्तीलाई हटाउने छौं।

नौलो जनवादी संयुक्त मोर्चामा सर्वहारावर्ग, किसान वर्ग, निम्न-पुँजीपतिवर्ग र उदारपन्थी पुँजीपतिवर्ग रहन्छन् र यदाकदा त्यसमा टूला जमिन्दारहरू र टूला पुँजीपतिवर्गका सदस्यहरू समावेश हुन्छन्। त्यसैले, हाम्रो पक्तिहरूले फराकिलो क्षेत्र ओगटेका हुन्छन् र ती निकै जटिल, शक्तिमा असमान र एकताबद्ध पार्न कठिन छन्। यस्तो खालका शक्तिहरूको बारेमा हाम्रो स्पष्ट दृष्टि हुनुपर्छ। तिनको कसरी विश्लेषण गर्ने, विशाल जनसंख्यालाई आफ्नो पक्षमा कसरी ल्याउने र नेतृत्वको लागि हामीमाथि जाइलामे थोरै व्यक्तिहरूको विरोध कसरी गर्ने भन्ने कुरा जान्नुपर्छ। यसलाई नबुझ्नेको खण्डमा हामीले गल्ती गर्नेछौं।

सर्वहारावर्ग हाम्रो शक्तिहरूको मेरुदण्ड हो। यसको राजनीतिक चेतना उच्च छ र यसको सामर्थ्य टूलो छ, तर संख्या र तागतको दृष्टिबाट यो सानो छ। तसर्थ, नौलो जनवादी क्रान्तिमा, सबभन्दा भरपर्दो मित्र, किसानवर्गमाथि भरोसा राख्नु आवश्यक छ, किनभने उक्त शक्तिहरूमा यसको अधिकता छ। कमरेड माओ चतुडको भनाइअनुसार, पाँच औलामा चारवटा तिनीहरू छन्। चीनको युद्ध वास्तवमा एउटा किसान युद्ध हो। किसानविना संग्रामहरू लड्न सकिँदैन। उत्तरी अभियानको बेलामा सेना र पृष्ठ-शक्ति दुवैको विशाल बहुसंख्या किसानहरू थिए। गृह युद्धको बेलामा यो कुरा भन्न स्पष्ट रह्यो, र हामीले किसानहरूमाथि पूरिसित भरोसा राख्यौं। प्रतिरोध युद्धमा यही कुरा साँचो रहेको छ। किसानहरू भए हामी अघि बढ्न र पछि हट्न दुवै सक्छौं, किसानहरूविना हामी थोरै संख्यामा र फुट्टा भएर मात्र अघि बढ्न सक्छौं, र पछि हटेर रहने ठाउँ हुनेछैन। "वामपन्थी" र दक्षिणपन्थी विचलनवादीहरूसित भ्रमेलाको कुरा नै के छ भने तिनीहरू किसानहरूको महत्वलाई बुझ्न असफल छन्। तिनीहरू किसानलाई बिसन्छन्। किसानमाथि भरोसा नराख्न तर सर्वहारावर्गमाथि मात्र भरोसा राख्नु र त्यसरी एकले अघि बढ्ने आशा गर्नु एउटा "वामपन्थी" विचलनवादी गल्ती हो। परिणाम अलगिन पुगु हो। पुँजीपतिवर्गमाथि, खास रूपले टूला पुँजीपतिवर्गमाथि भरोसा राख्नु एउटा

परिवर्तनको सम्वाहक

सत्यतथ्य निष्पक्ष खबर तथा

विचारका लागि सधैं हेर्ने र पढ्ने गरौं।

www.moolbato.com

नेपालमा मार्क्सवाद र संशोधनवादका बीच संघर्षबारे सक्षिप्त अवलोकन

● मोहन वैद्य 'किरण' ●

मार्क्सवाद विश्वसर्वहारा वर्गको क्रान्ति र मुक्तिको विज्ञान हो। संशोधनवादले मार्क्सवादको तोडमोड र भ्रष्टीकरण गर्दछ। मार्क्सवादको विकाससितै संशोधनवाद पनि विकसित हुँदै आएको छ। आज एकातिर मार्क्सवादको मार्क्सवाद-लेनिनवाद-माओवादमा विकास भएको छ भने अर्कोतिर संशोधनवादको शास्त्रीय,आधुनिक तथा नवसंशोधनवाद हुँदै नवप्रतिक्रियावादमा पतन हुन पुगेको छ। यो अन्तर्राष्ट्रिय कम्युनिस्ट आन्दोलनका साथै नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनका सन्दर्भमा पनि सत्य हो।

हामीले नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनमा मार्क्सवाद र संशोधनवादका बीच चल्दै आएको संघर्षलाई द्वन्द्वत्मक तथा ऐतिहासिक भौतिकवादी विश्वदृष्टिकोणका आधारमा अध्ययन गर्नु पर्दछ। विपरीतहरूको एकता र संघर्षको नियम द्वन्द्ववादको आधारभूत नियम हो। यो प्रकृति, समाज र चिन्तनको क्षेत्रमा पनि लागू हुन्छ। सिन्धो अन्तर्राष्ट्रिय कम्युनिस्ट आन्दोलनको इतिहास जस्तै नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनको इतिहास पनि विपरीतहरूको एकता र संघर्षको इतिहास हो। यो विपरीतहरूको एकता, विवाद र संवादको प्रक्रियाका बीचबाट अगाडि बढ्दै आएको छ।

ऐतिहासिक भौतिकवादले के बताउँछ भने समाजमा चल्ने शोषक तथा शोषित वर्गका बीचको अन्तर्विरोध कम्युनिस्ट पार्टीभित्र पनि प्रतिबिम्बित हुन्छ र त्यो दुई लाइन संघर्षका रूपमा घनीभूत बनेर प्रकट हुने गर्दछ। यो पनि एउटा वस्तुगत नियम हो। पार्टीमा चल्ने स्वस्थ तथा मैत्रीपूर्ण संघर्षको समाधान स्वस्थ तथा मैत्रीपूर्ण रूपमा हुन्छ र गरिनु पर्दछ। परन्तु जब त्यस संघर्षले शत्रुतापूर्ण रूप लिन पुग्दछ त्यस स्थितिमा पार्टीमा फुट पनि पैदा हुन्छ। त्यस प्रकारको फुटलाई मूलतः विचारधारात्मक तथा राजनीतिक फुटका रूपमा ग्रहण गर्नु पर्दछ।

कम्युनिस्ट आन्दोलनमा क्रान्तिकारी र अवसरवादी धाराका बीच अन्तर गर्ने मूल कसौटी वा मापदण्ड हुन्- पथप्रदर्शक सिद्धान्त, राजनीतिक तथा सामरिक कार्यदिशा, सांगठनिक मान्यता र संघर्षसम्बन्धी गतिविधि। हामीले यिनलाई मूल बनाई अध्ययन गर्नु पर्दछ।

प्रस्तुत सङ्कलित कृति मार्क्सवादको पक्ष र संशोधनवाद तथा पश्चगमनको विपक्षमा परिलक्षित रहेको छ। यहाँ नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनमा मार्क्सवाद र संशोधनवादका बीच चल्दै आएको संघर्षलाई वाद, विवाद तथा संवादका रूपमा उल्लेख गर्दै इतिहासबाट सिक्नु पर्ने पाठ र वर्तमान अवस्थामा मार्क्सवादीहरूले निर्वाह गर्नुपर्ने दायित्वबारे सङ्क्षिप्तमा चर्चा गरिएको छ।

इतिहासको द्वन्द्ववाद

अन्तर्राष्ट्रिय कम्युनिस्ट आन्दोलनको ऐतिहासिक विकास प्रक्रियाको द्वन्द्ववादमाथि प्रकाश पार्दै चिनियाँ कम्युनिस्ट पार्टी भन्दछ : "एकता, संघर्ष र विभाजनसम्म तथा नयाँ आधारमा नयाँ एकता-त्यही हो अन्तर्राष्ट्रिय कम्युनिस्ट आन्दोलनको विकासको द्वन्द्ववाद।" (महान् बहस,पृ.१९६।) यो उद्धरण १९६० को दशकमा चिनियाँ कम्युनिस्ट पार्टीले रूसी कम्युनिस्ट पार्टीलाई पठाएको पत्रबाट लिइएको हो। यो भनाइ अन्तर्राष्ट्रिय कम्युनिस्ट आन्दोलनको विकाससम्बन्धी द्वन्द्वत्मक तथा ऐतिहासिक भौतिकवादी विश्वदृष्टिकोणमा आधारित छ। यो कुरा नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनमा पनि लागू हुन्छ।

कम्युनिस्ट आन्दोलनको इतिहासको द्वन्द्ववादलाई बुझ्नका लागि विपरीतहरूको एकता र संघर्ष सम्बन्धी द्वन्द्ववादको आधारभूत नियमबारे केही कुरा गर्न आवश्यक छ। यो नियम समस्त प्रकृति, मानव समाज, चिन्तन र कम्युनिस्ट पार्टीभित्र पनि क्रियाशील हुन्छ। विपरीतहरूको एकता र संघर्षका दुई अवस्था हुन्छन्। पहिलो अवस्थामा विपरीतहरूबीच एकता र संघर्ष दुबै हुन्छन्, विपरीतहरू साथसाथै रहन्छन् र एकको अभावमा अर्कोको अस्तित्व हुँदैन। दोस्रो अवस्थामा ती विपरीतहरू एकअर्कोमा बदलिन्छन्। जस्तो कि माओ भन्नुहुन्छ : "सबै परस्पर विपरीतहरू अन्तःसम्बन्धित हुन्छन्, र ती न केवल एक विशेष परिस्थितिमा एउटै एकाग्रता सहअस्तित्वको स्थितिमा रहन्छन्, अपितु एक अन्य विशेष परिस्थितिमा एक अर्कोमा पनि बदलिन्छन्।" (ग्रन्थ १, हिन्दी पृ.१०९।) हामीले विपरीतहरूको एकता र संघर्षका यी दुवै अवस्थालाई वाद-विवाद र संवाद वा एकता-संघर्ष र रूपान्तरणका अर्थमा पनि बुझ्नु पर्दछ। यसरी हेर्दा एउटा कम्युनिस्ट पार्टीमा एउटा अवस्थामा एकैसाथ वाद-विवाद वा एकता-संघर्ष मात्रै हुन्छ, अपितु अर्को अवस्थामा

तिनको रूपान्तरण पनि हुन्छ। कम्युनिस्ट पार्टीमा विद्यमान अन्तःसंघर्ष वा दुई लाइन संघर्षलाई यसरी नै बुझ्नु पर्दछ। कम्युनिस्ट पार्टी भित्र चल्ने अन्तःसंघर्ष वा दुई लाइन संघर्ष मैत्रीपूर्ण नै हुन्छन् र हनुपर्दछ, परन्तु कुनै खास अवस्थामा तिनले शत्रुतापूर्ण रूप पनि लिन सक्छन् र पुग्दछन् पनि। मुख्यतः जब पार्टीमा संशोधनवादले प्रवेश गर्दछ, त्यो बेला संघर्षले शत्रुतापूर्ण रूप लिन पुग्दछ। त्यस स्थितिमा पार्टीमा एकता-संघर्ष र रूपान्तरण वा वाद-विवाद र संवाद होइन, विभाजन अर्थात् फुट पैदा हुने गर्दछ।

नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनको इतिहास मार्क्सवादी र संशोधनवादी धाराका बीचको भीषण संघर्षको इतिहास हो। यो इतिहास वाद, विवाद र संवादको द्वन्द्वत्मक प्रक्रियाका बीचबाट विभिन्न चरण हुँदै अगाडि बढेको छ। यो प्रक्रियालाई मूलतः यसरी प्रस्तुत गर्न सकिन्छ : २००६ सालदेखि २०३१ सालसम्म, २०३१ पश्चात् २०५१ सालसम्म, २०५२ देखि २०६९ सालसम्म र २०६९ देखि हालसम्म। यस प्रक्रियाका मूल विशेषताबारे सक्षिप्तमा चर्चा गर्न आवश्यक छ।

(क) २००६ सालदेखि २०३१ सालसम्म २००६साल बैसाख २०१० अर्थात् २२ अप्रिल १९४९ मा नेपालमा क. पुष्पलालको नेतृत्वमा कम्युनिस्ट पार्टीको स्थापना भयो र त्यसले एउटा महत्वपूर्ण पर्चा निकाल्यो। १५ सेप्टेम्बर १९४९ मा पार्टीको पहिलो घोषणापत्र प्रकाशित भयो। त्यसमा अर्धसामन्ती तथा अर्धऔपनिवेशिक अवस्थामा रहेको नेपालमा मार्क्सवाद-लेनिनवादको पथप्रदर्शनमा सामन्तवाद, साम्राज्यवाद र विस्तारवादका विरुद्ध लोकजनवादी अर्थात् जनताको जनवादी क्रान्ति गर्नुपर्ने मान्यता प्रस्तुत गरियो। २००८ सालको राष्ट्रिय सम्मेलनमा क. पुष्पलालको नेतृत्वमा नयाँ जनवादी क्रान्तिको कार्यक्रम पारित गरियो। २००६ सालदेखि पहिलो महाधिवेशनसम्मको अवधि क्रान्तिकारी अवधि थियो र यो निकै शानदार तथा उपलब्धिमूलक रह्यो।

परन्तु, २०१० सालदेखि २०१९ सालसम्मको अवधिमा पार्टीमा संशोधनवाद प्रभावी रह्यो। २०१० सालको पहिलो महाधिवेशनमा नयाँ जनवादी कार्यक्रमलाई हटाई संसदवादी तथा सुधारवादी कार्यक्रम पारित गरियो। मनमोहनलाई महासचिव बनाइयो र उनकै नेतृत्वमा २०१३ सालमा राजाको वैधानिक नायकत्वलाई स्वीकार गरियो। २०१४ सालमा सम्पन्न दोस्रो महाधिवेशनमा नयाँ जनवादलाई सशक्त रूपमा उठाइएन। गणतन्त्रको नारा स्वीकार गरिए पनि राजावादी केशरजंग रायमाझीलाई महासचिव बनाइयो। २०१७ सालमा रचिएको राजाको फौजी काण्ड पश्चात् २०१९ सालमा सम्पन्न तेस्रो महाधिवेशनमा राष्ट्रिय प्रजातन्त्रको आधारभूत कार्यक्रम र सर्वसत्ता सम्पन्न सर्वभूमि संसदको मूल राजनीतिक कार्यनीति पारित गरियो। यो संशोधनवाद प्रभावी रहेको अवधि थियो।

तृतीय महाधिवेशन पश्चात् पार्टीमा भीषण सैद्धान्तिक तथा राजनीतिक दुई लाइन संघर्ष चल्थ्यो। यसै क्रममा पार्टीमा विभाजनको प्रक्रिया अघि बढ्यो। २०२५ सालमा तेस्रो सम्मेलन सम्पन्न गरी बनेको पुष्पलाल समूह, २०२८ सालको भापा विद्रोहबाट जन्मिएको विद्रोही कम्युनिस्ट समूह र २०२८ सालको केन्द्रीय न्युक्लस हुँदै २०३१ सालमा गठित चौथो महाधिवेशन समूह-मार्क्सवाद-लेनिनवाद तथा माओविचारधारा, नयाँ जनवाद र सशस्त्र संघर्षको कार्यदिशाको पक्षमा उभिए। यद्यपि यी एकताबद्ध हुन सकेनन्, परन्तु यिनले रूसी आधुनिक संशोधनवाद र तेस्रो महाधिवेशनमा पारित राष्ट्रिय प्रजातन्त्रको कार्यक्रमको दृढ विरोध गरे। यो क्रान्तिकारी पुनरुत्थानको अवधि थियो।

नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनको इतिहासमा २००६ सालदेखि २०१० सालको पहिलो महाधिवेशनपूर्वको अवधिमा वाद, पहिलो महाधिवेशनदेखि तेस्रो महाधिवेशनको अवधिमा वाद, विवाद र त्यससमा २०३१ सालको चौथो महाधिवेशनसम्मको अवधिमा वाद-विवाद अर्थात् पनि लिन सकिन्छ। यहाँ निषेधको निषेधको एउटा प्रक्रिया पुरा भएको छ। पहिलोलाई दोस्रो र दोस्रोलाई तेस्रो अवधिमा निषेध गरेका छन्। यस प्रक्रियामा मार्क्सवाद-लेनिनवाद तथा माओविचारधारा, नयाँ जनवादी क्रान्तिको कार्यक्रम र सशस्त्र संघर्षको मान्यता स्थापित भएका छन्।

(ख) २०३१ साल पश्चात् २०५१ सालसम्म : यस अवधिको प्रारम्भ मार्क्सवाद-लेनिनवाद तथा माओविचारधारा, नयाँ जनवाद र सशस्त्र संघर्षको मान्यता स्वीकार गर्ने चौथो महाधिवेशन समूह र भापा विद्रोही समूह प्रबल बन्दै देशव्यापी रूपमा फैलँदै गए। २०३६/०३७ को जनआन्दोलनमा कम्युनिस्टहरूको सशक्त भूमिका रह्यो। रायमाझी तथा तुल्सीलाल समूह कमजोर बन्दै गए। परन्तु, ४० को दशकमा चौम समूह- तीन धारामा- मशाल, मसाल र चौममा विभाजित बन्यो। भापा विद्रोहीबाट विकसित माले समूहमा अवसरवादको गन्ध आउन थाल्यो। क्रान्तिकारी कम्युनिस्ट धाराहरूमा तीव्र मतभेद र विवादहरू पैदा हुँदै गए। अन्ततः एकताले केही कमजोर बन्दै गयो। यसै क्रममा २०४६ को अन्तर्गत संयुक्त जनआन्दोलन मार्फत पञ्चायती व्यवस्था ढल्यो र वैधानिक

राजतन्त्रात्मक संसदीय बहुदलीय व्यवस्थाको स्थापना भयो। २०४६ पश्चात् नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनमा एकीकरण र ध्रुवीकरणको प्रक्रिया तीव्र बेगमा अगाडि बढ्यो। यसै क्रममा एकातिर नेकपा माले, मनमोहन समूह तथा तुल्सीलाल समूहका बीच एकीकरणको प्रक्रिया अगाडि बढ्यो। उनीहरूले २०४७ सालमा महाधिवेशन गरे र नयाँ जनवादलाई परित्याग गरी बहुदलीय जनवादको संशोधनवादी तथा संसदवादी कार्यदिशा अवलम्बन गर्न पुगे। परन्तु, त्यसका ठीक विपरीत अर्कोतिर नेकपा (मशाल), नेकपा (चौम), सर्वहारा श्रमिक संगठन तथा विद्रोही मसाल मिलेर क्रान्तिकारी एकीकरणको प्रक्रियालाई अगाडि बढाए। उनीहरूद्वारा २०४८ सालमा एकता महाधिवेशन गरी मार्क्सवाद-लेनिनवाद-माओवाद, नयाँ जनवाद तथा दीर्घकालीन जनयुद्धको कार्यदिशा पारित गरियो। यस प्रकारको एकीकरण र ध्रुवीकरणको प्रक्रियामा नेकपा (मसाल), नेपाल मजदुर किसान पार्टी आदि कतिपय समूह सम्मिलित भएनन्।

२०३१ देखि २०५१ सम्मको यस प्रक्रियामा ३० को दशकमा विकसित क्रान्तिकारी कम्युनिस्ट आन्दोलनको सशक्त तथा प्रभावकारी धारालाई ४० को दशकको पूर्वार्द्धमा पैदा भएका फुट तथा विचलनले निषेध गर्‍यो। अनि त्यस पश्चात् विकसित एकीकरण र ध्रुवीकरणले त्यस प्रकारका फुट तथा विचलनलाई निषेध गरी अर्को नयाँ संवादलाई जन्म दियो।

(ग) २०५२ देखि २०६५ सम्म :

२०५२ फागुन १ देखि नयाँ जनवादी क्रान्तिको आवश्यक तयारी गर्दै तथा यसक्रममा दक्षिणपन्थी संशोधनवादका विरुद्ध विचारधारात्मक संघर्ष चलाउँदै महान् जनयुद्ध सञ्चालित गरियो। सो जनयुद्ध दश वर्षसम्म आधार इलाका तथा स्थानीय जनसंस्कारहरूको स्थापनाका बीचबाट रणनीतिक रक्षा र सन्तुलनका चरण पार गर्दै अगाडि बढ्यो र यो एक आकर्षणको केन्द्र बन्यो। यो नेपाली नयाँ जनवादी क्रान्ति तथा कम्युनिस्ट आन्दोलनको इतिहासमा एक युगान्तकारी परिघटना थियो।

यसै अवधिमा अन्य कम्युनिस्ट समूहहरूमा एकीकरण र ध्रुवीकरणको प्रक्रिया अगाडि बढ्यो। नेकपा (एमाले) विभाजित बन्यो। त्यो समूह एमाले र मालेमा विभक्त भयो। यस अवधिमा एमाले र मालेभित्रका कैयौँ क्रान्तिकारीहरू नेकपा (माओवादी) मा एकीकृत हुनुपुगे। यस अवधिमा पनि वाद-विवाद र संवादका विभिन्न प्रक्रिया अगाडि बढे।

परन्तु, जनयुद्धको अन्तिमकाल तथा २०६३ मङ्सिरमा गरिएको विस्तृत शान्तिसम्झौता यता पार्टीको एउटा प्रमुख नेतृत्व पतिमा पैदा भएको गम्भीर प्रकृतिको दक्षिणपन्थी विचलन तथा विश्वसथागत कारण क्रान्तिले गम्भीर धक्का खान पुग्यो।

संविधानसभाको कालमा एकातिर पार्टीभित्र भीषण दुईलाइन संघर्षको क्रम अघि बढ्यो भने अर्कोतिर एकीकरण एवं ध्रुवीकरणको प्रक्रिया पनि विकसित भयो। यसै सिलसिलामा २०६९ सालमा क्रान्तिकारी धाराले अवसरवादका विरुद्ध ऐतिहासिक विद्रोह गर्‍यो।

नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनको वाद, विवाद र संवादको यस प्रक्रियामा २०५२ सालदेखि विकसित हुँदै आएको क्रान्तिकारी धारालाई माओवादीभित्रकै अवसरवादी धाराले निषेध गर्‍यो र सो अवसरवादी धारालाई माओवादी सहितको क्रान्तिकारी धाराले निषेध गर्न पुग्यो।

(घ) २०७० सालदेखि हालसम्म :

यो अत्यन्तै तीव्र एकीकरण र ध्रुवीकरणको अवधि हो। यसै क्रममा कम्युनिस्ट आन्दोलनमा विभिन्न धारा तथा उपधारका बीच वाद, विवाद र संवादका विभिन्न प्रक्रिया चल्दै आएका छन्। आज नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनमा दक्षिणपन्थी संशोधनवादीहरू एकातिर र क्रान्तिकारीहरू अर्कोतिर भई संवादका रूपमा एकीकरण र ध्रुवीकरणको प्रक्रिया अगाडि बढेको छ।

यो बेला नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलन मूलतः दुई धारा तथा ध्रुवमा खडा छ। आज एउटा ध्रुवमा कम्युनिस्ट पार्टी स्थापनादेखि प्रथम महाधिवेशन पूर्वसम्मको क्रान्तिकारी परम्परा, क. पुष्पलालद्वारा २०२५ मा आयोजित तेस्रो सम्मेलन, २०२८ सालको ऐतिहासिक भापा विद्रोह तथा २०२८ को केन्द्रीय न्युक्लस हुँदै २०३१ मा आयोजित चौथो महाधिवेशन र २०५२-२०६२ सम्मको दशवर्षे जनयुद्ध सहितको क्रान्तिकारी धारा खडा छ। परन्तु यसको ठीक उल्टो २०१०-२०१९ सम्मको दक्षिणपन्थी संशोधनवादी परम्परा, भापा विद्रोहबाट विकसित माले तथा एमालेका नकारात्मक प्रवृत्ति र पूर्व चौम तथा माओवादी आन्दोलनको अवसरवाद सम्मिलित भई अर्को ध्रुव खडा भएको छ। आज यो धारा पश्चगमनको यात्रामा हिँडिरहेको छ। उक्त दुई धारा वा ध्रुवभन्दा पृथक् केही उपधारा पनि आज अस्तित्वशील रहेका छन्। तर तिनले लामो समयसम्म स्वतन्त्र वा तटस्थ हैसियत जोगाइराख्न सकेनन्।

हामीले द्वन्द्ववादको अध्ययन गर्दा के कुरा बुझ्नु जरुरी छ भने कुनै खास समयमा विपरीतहरूका बीचको एकता र संघर्षले उल्टो दिशामा पनि फड्को हान्ने गर्दछ। कुनै खास समयमा वाद, विवाद र संवादको प्रक्रिया पनि

यसरी नै बढ्दछ। परन्तु सदैव यस्तो हुँदैन। यस्तो रूपान्तरण प्रायशः सुल्टो दिशामा नै हुने गर्दछ। नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनको विकासको यो सिंगो ऐतिहासिक प्रक्रिया एकातिर एकता, संघर्ष, फुट तथा संशोधनवादी विचलन हुँदै पश्चगमनसम्म पनि र अर्कोतिर पुनः नयाँ आधारमा नयाँ एकीकरण तथा ध्रुवीकरणका बीचबाट एकीकृत कम्युनिस्ट पार्टी निर्माणको दिशामा अगाडि बढेको छ।

संशोधनवादको उत्कर्षः पश्चगमन

कुनै खास समयको एउटा क्रान्तिकारी कम्युनिस्ट अर्को कुनै खास समयमा संशोधनवादीमा र त्यो संशोधनवादी प्रतिक्रियावादीमा बदलिन पुगेका कुरा हामीले देख्दै र भोग्दै आएका छौं। यो कुरा अन्तर्राष्ट्रिय र नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनको इतिहासबाट पुष्टि भइसकेको छ। कुनै दिन आ-आफ्नो समयमा बर्न्स्टाइन, काउत्स्की, त्रात्स्की, ख्रुस्चोभ, ल्यु, तेञ्ज आदि क्रान्तिकारी नै थिए। तर पछि गएर ती संशोधनवादी हुँदै प्रतिक्रियावादी बन्यो। हिंजोका माले, एमाले र माओवादी भित्रका कैयौँ क्रान्तिकारी नेताहरू आज प्रतिक्रियावादी कितामा सामेल हुन पुगेका छन्। यसै सन्दर्भमा पूर्व एमाले तथा माओवादी केन्द्र सम्मिलित नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (नेकपा) का नाममा २०७४ साल चैतमा तयार पारिएको राजनीतिक प्रतिवेदनमा उल्लिखित उनीहरूका मूल राजनीतिक मान्यता,दृष्टिकोण, कार्यक्रम, नीति तथा कार्यदिशाबारे केही चर्चा गर्न जरुरी छ।

उनीहरूले आफ्नो राजनीतिक प्रतिवेदनमा पुँजीवादी जनवादी क्रान्ति प्रक्रिया, सारतत्व र चरित्र सबै हिसाबले आधारभूत रूपमा सम्पन्न भएको कुरा बताएका छन्। प्रतिवेदनमा भनिएको छ, "सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनाको मौलिक एवम् विशिष्ट प्रक्रियाबाट नेपाली पुँजीवादी जनवादी क्रान्ति आधारभूत रूपले सम्पन्न भएको छ।" प्रतिवेदनमा अगाडि भनिएको छ- "कम्युनिस्ट तथा वामपन्थी शक्तिहरूको नेतृत्ववादी भूमिकामा सम्पन्न भएकोले नेपाली पुँजीवादी जनवादी क्रान्ति परम्परागत संसदीय गणतन्त्र वा औपचारिक राजनीतिक लोकतन्त्रमा मात्र सीमित छैन। यो समाजवाद उन्मुख जनताको जनवादका रूपमा स्थापित भएको छ।" यी भ्रमपूर्ण शब्दजाल भन्दा अरु केही होइनन्।

के नेपालमा सँच्चै पुँजीवादी जनवादी क्रान्ति सम्पन्न भई जनताको जनवाद स्थापित भएको छ त ? दलाल तथा नोकरशाही पुँजीपति एवम् सामन्त वर्गको राज्यसत्ता र उनीहरूकै पुरानो राज्यमन्त्रिरीलाई यथावतै कायम राखेर, लोकतान्त्रिक गणतन्त्रमा आधारित पुरानै संसदीय व्यवस्थालाई शिरोधार्य गरेर र नेपाल जस्तो अर्धसामन्ती, अर्धऔपनिवेशिक तथा नवऔपनिवेशिक मुलुकमा साम्राज्यवादी तथा विश्वतारावादी हस्तक्षेप तथा प्रभुत्वलाई यथावत रिकारोरेर यहाँ पुँजीवादी जनवादी क्रान्ति पुरा भई जनताको जनवाद स्थापित भएको कदापि ठहर्दैन। त्यस्तै, उनीहरू के तर्क पनि गर्दछन् भने कम्युनिस्ट वा वाम नेतृत्व रहेकोले उक्त क्रान्ति सम्पन्न भएको हो। के कम्युनिस्ट विचारधाराको परित्याग गरी प्रतिक्रियावादी वर्ग, राज्यसत्ता र व्यवस्थाको रक्षाकवच बनेका तत्त्वहरू कम्युनिस्ट वा वाम हुन सक्छन् ? कदापि सक्तेनन्।

संविधानमा समाजवाद राखिएकोमा उनीहरू निकै फुर्ती गर्दछन्। प्रतिवेदनमा भनिएको छ- "हाम्रो संविधानले समाजवादप्रति प्रतिबद्धता जाहेर गरेको छ, राज्यलाई समाजवादीमूलक राज्यको रूपमा परिभाषित गरेको छ।" अर्थात् यो समाजवाद कस्तो हो त ? उनीहरू प्रतिवेदनमा भन्दछन्- "यतिबेला त्यो (प्रजातान्त्रिक समाजवाद-ले) नउदारवादी पुँजीवादको एउटा अंगको रूपमा निकम्मा र अकर्मण्य बनेको छ। हाम्रो समाजवाद त्यस प्रकारको "प्रजातान्त्रिक समाजवाद" होइन। दोस्रो, हाम्रो समाजवाद सोभियत संघ र त्यसलाई अन्धातुकरण गरेर आम रूपमा पूर्व समाजवादी देशहरूमा लागू गरिएको 'सोभियत मोडेल'को समाजवाद पनि होइन। त्यसले कतिपय सकारात्मक पक्ष र योगदानका बाबजुद समाजवादलाई एकदलीय राज्यप्रणाली र निजी सम्पत्तिको औपचारिक उन्मूलन, राष्ट्रियकरण तथा राज्य नियन्त्रित समाजवादी आर्थिक प्रणालीका रूपमा सीमित गरी गलत ढंगले प्रस्तुत गर्ने काम गर्‍यो र अन्ततः त्यो आफैमा अन्तर्निहित कमजोरीका कारण समेतले समाप्त भयो। हामीले निर्माण गर्ने समाजवाद त्यसबाट शिक्षा लिँदै आजको युगका विशेषताहरू समाविष्ट भएको उन्नत समाजवाद हुनेछ। अबको समाजवादमा लोकतन्त्र वा जनवादको अभ्यासलाई कुण्ठित हुन दिइने छैन, बरु सुनिश्चित गरिनेछ।"

त्यो समाजवाद "नउदारवादी पुँजीवादको एउटा अंगका रूपमा" "प्रजातान्त्रिक समाजवाद" होइन। साथै त्यो "सोभियत मोडेलको समाजवाद" पनि होइन। अनि के हो त ? उनीहरूको भनाइमा त्यो आजका युगका विशेषता समाविष्ट भएको उन्नत समाजवाद हो। यहाँनेर गहिरो ध्यान दिनुपर्ने चार वटा कुरा छन्। पहिलो, वैज्ञानिक समाजवादलाई प्रजातान्त्रिक समाजवादबाट अलग्याउने एउटा सारभूत तत्व भनेको सर्वहारावर्गको अधिनायकत्व हो। यदि उनीहरूले चाहेको "उन्नत समाजवाद"मा त्यो सारतत्व छैन भने त्यस प्रकारको समाजवाद नउदारवादी

पुँजीवादको एउटा अंगको रूपमा प्रजातान्त्रिक समाजवाद भन्दा के कति आधारमा भिन्न रहेको छ त ? यसबारे उनीहरूको दस्तावेज मौन छ। दोस्रो, जब "उनीहरू संविधानले समाजवादप्रति प्रतिबद्धता जाहेर गरेको" भनेर भ्रम पैदा गर्दछन्, त्यो बेला उनीहरूले कल्पना गरेको उन्नत समाजवाद अन्तर्गत त्यस संविधानमा सहमत नैका लगायतका दलहरूको प्रजातान्त्रिक समाजवाद पनि पर्ने कुरा प्रष्ट छ। तेस्रो, उनीहरूले प्रतिवेदनमा सोभियत मोडेलको समाजवादलाई "एकदलीय राज्य प्रणाली र निजी सम्पत्तिको औपचारिक उन्मूलन, राष्ट्रियकरण तथा राज्य नियन्त्रित समाजवादी आर्थिक प्रणालीका रूपमा रूपमा सीमित गरी गलत ढंगले प्रस्तुत" भएको भनेर विरोध गर्दछन्। चौथो, उनीहरू भन्दछन्- "समाजवादमा लोकतन्त्र वा जनवादको अभ्यासलाई कुण्ठित हुन दिइने छैन, बरु सुनिश्चित गरिनेछ।" यसरी हेर्दा त्यहाँ एकातिर निर्वर्गीय लोकतन्त्र वा जनवाद वा अमूर्त, विशुद्ध जनवादलाई सुनिश्चित गरिने कुरा बताइएको छ भने अर्कोतिर अन्य समाजवाद र वैज्ञानिक समाजवादका बीच अन्तर गर्ने मूल तत्व- "सर्वहारा अधिनायकत्व"लाई पूरै लत्याइएको छ। यहाँ कुरा त निकै घुमाएर गरिएको छ, तर सारमा उनीहरूले भने गरेको उन्नत समाजवाद नेपाली कांग्रेसले भने गरेको प्रजातान्त्रिक समाजवादभन्दा तात्त्विक रूपमा भिन्न देखिँदैन। दलाल तथा नोकरशाही पुँजीपति एवम् सामन्तवादी राज्यसत्ता र दलाल तथा नोकरशाही पुँजीवादको जाजमा उभिएर र सर्वहारा अधिनायकत्वलाई परित्याग गरेर वैज्ञानिक समाजवादको प्राप्त पूर्णतः असम्भव छ।

अनि पार्टीको तात्कालिक मूल कार्यदिशा र कार्यभार के हो त ? उनीहरूको प्रतिवेदनमा भनिएको छ- "संविधानको कार्यन्वयन र विकास, शान्तिपूर्ण बहुदलीय प्रतिस्पर्धामार्फत् सरकार निर्माण, राष्ट्रिय स्वाधीनता एवं हितको रक्षा, समाजवादउन्मुख समावेशी लोकतन्त्रको सफल प्रयोग, सामाजिक न्यायसहितको समृद्धि र समाजवादको आधार निर्माण नै हाम्रो मूल राजनीतिक कार्यनीति हो। यो मूल राजनीतिक कार्यनीति तत्कालै फेरबदल हुने सामान्य कार्यनीति होइन।" यहाँ एकातिर पश्चगामी संविधानको कार्यन्वयनमा विशेष जोड दिइएको छ भने अर्कोतिर बल प्रयोगको सार्वभौम सिद्धान्तलाई निषेध गरी शान्तिपूर्ण रूपमा समाजवादको आधार निर्माण गर्ने कुरा बताइएको छ। यहाँ विशेष उल्लेखनीय कुरा के छ भने उनीहरूले यो मूल कार्यदिशा, कार्यभार अर्थात् मूल राजनीतिक कार्यनीतिलाई तत्कालै फेरबदल नहुने बताएका छन्। यी भनाइबाट के स्पष्ट हुन्छ भने उनीहरू न त जनताको जनवादको पक्षमा छन्, न त वैज्ञानिक समाजवादको पक्षमा नै। यसरी हेर्दा उनीहरूले प्रयोग गर्ने "जनताको जनवाद" तथा "समाजवाद" निवर्गीय, विशुद्ध, संसदवादी जनवाद तथा पश्चगामी समाजवाद बाहेक अरु केही होइनन्। यी सबै कुराका आधारमा के स्पष्ट हुन्छ भने उनीहरूले भने गरेको जनताको जनवाद वा समाजवाद विशुद्ध संसदवादी लोकतन्त्र भन्दा अरु केही होइन। विषयको सारतत्वलाई तार्किक कलाबाजीले जति छोपे छोपे पनि कदापि छोपे सकिँदैन।

साथै, उनीहरूले सो राजनीतिक प्रतिवेदनमा पार्टी एकताका सैद्धान्तिक आधारबारे पनि चर्चा गरेका छन्। त्यसमा, (क) पार्टी एकतासम्बन्धी पूर्व स्वीकृत सहमति तथा घोषणालाई आधार बनाएर जाने, (ख) पथप्रदर्शक सिद्धान्तका रूपमा मार्क्सवाद-लेनिनवाद मात्र राख्ने, (ग) संविधानसभाबाट पारित नेपालको संविधानको रक्षा र प्रयोग गर्ने र (घ) शान्तिपूर्ण प्रतिस्पर्धाको माध्यमबाट सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक रूपान्तरण गर्ने, विषयमा जोड दिइएको छ। अन्ततः यी सबै तथ्यबाट संशोधनवादको उत्कर्ष पश्चगमन हो भन्ने सत्यको पुरै पुष्टि हुन गएको छ।

इतिहासको शिक्षा

द्वन्द्वत्मक तथा ऐतिहासिक भौतिकवादका अनुसार हामीले नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनको इतिहासबाट कैयौँ महत्वपूर्ण पाठहरू सिक्न सक्छौं र क्रान्तिलाई अगाडि बढाउनका लागि ती पाठहरूको विशेष महत्व छ। नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनको इतिहासबाट हामीले सिक्नुपर्ने पाठहरू मूलतः यी हुन् :

पहिलो, नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलन पनि अन्तर्राष्ट्रिय कम्युनिस्ट आन्दोलन जस्तै एकता, संघर्ष, विभाजन तथा संशोधनवाद हुँदै पश्चगमनसम्म पनि र नयाँ आधारमा नयाँ एकता अर्थात् एकीकरण तथा ध्रुवीकरणको प्रक्रिया हुँदै विकसित भएको पाइन्छ। हामीले वाद-विवाद र संवादलाई पनि यसरी नै बुझ्नु पर्दछ।

दोस्रो, यद्यपि कतिपय अवस्थामा कुनै खास नेताहरूका व्यक्तिगत त्रुटी वा सनका आधारमा फुट भएका उदाहरण पनि पाइन्छन्। तर वस्तुतः र अन्ततः फुटका प्रमुख कारणहरू कसैका व्यक्तिगत त्रुटी वा सनक नभएर विचारधारा तथा राजनीतिमा नै सनिहित रहेका हुन्छन्। कम्युनिस्ट पार्टीभित्र समाजमा विद्यमान वर्गसंघर्ष प्रतिबिम्बित भएको हुन्छ। कम्युनिस्ट आन्दोलनलाई देशभित्र र बाहिरका प्रतिक्रियावादीहरूले प्रभावित गर्ने र फुटाउने प्रयत्न गर्दै आएका छन्। संशोधनवाद र साम्राज्यवादका बीच बलियो गठबन्धन कायम गरिएको हुन्छ। यसै गठबन्धनको अन्तिम परिणति बाँकी ८ पेजमा

अखिल नेपाल क्रान्तिकारी ट्रेड युनियन महासंघ भक्तपुरको सम्मेलन सम्पन्न, अध्यक्षमा सुन्दर श्रेष्ठ

काठमाडौं । अखिल नेपाल क्रान्तिकारी ट्रेड युनियन महासंघ भक्तपुरको जिल्ला सम्मेलन सम्पन्न भएको छ ।

महासंघका केन्द्रीय अध्यक्ष ईश्वर तिमिल्सिनाको प्रमुख आतिथ्यतामा सम्पन्न सम्मेलनले अध्यक्षमा सुन्दर श्रेष्ठ, उपाध्यक्षमा दिनेश तामाङ, सचिवमा मदन लामा, कोषाध्यक्षमा सुनिल सिलवाल र सदस्यहरूमा अप्सरा मगर, गोविन्द दाहाल, राजकुमार डंगोल, मन्जप

पासवान, मिनराज दुरा, विनोद पंडित, केशव रमेल, राम कुमार तामाङ, टोपबहादुर श्रेष्ठ, रामेश्वर साह, मोहन मगर, पवन श्रेष्ठ, दिलमाया लामा, सानु मोक्तान लगायतलाई निर्वाचित गरेको छ ।

सम्मेलनमा महासंघ अध्यक्ष ईश्वर तिमिल्सिनाले मजदुर आन्दोलनको सुन्दर र उज्ज्वल भविष्य भएको विश्लेषण गर्दै प्रशिक्षण मन्तव्य राख्नु भएको थियो । कार्यक्रममा नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी)का

भक्तपुर सचिव श्रीकृष्ण सुनु, महासंघ कार्यालय सचिव एवं निर्माण मजदुर संघका अध्यक्ष बालकृष्ण सिटौला, महासंघ सचिवालय सदस्य रामकुमार दोड, के सजुता रोक्कालगायतले सम्मेलन सफलताको शुभकामना मन्तव्य राख्नुभएको थियो ।

सुन्दर श्रेष्ठको अध्यक्षता भएको सम्मेलनमा सुनिल सिलवालले स्वागत मन्तव्य राख्नुभएको थियो भने मदन तामाङले सन्चालन गर्नु भएको थियो ।

राष्ट्रघाती...

कि ?' आक्रोशित स्थानीयहरूले रिव लामिछानेलाई प्रश्न गरेका छन् । उनीहरूले सोधेका छन्, 'कालो ब्यानरमा सेतो अक्षर लेखेर हाम्रो भूमिमा हाम्रो अधिकार देऊ भनेर निमुखा जनता बोल्दैमा इन्स्पेक्टर, डिप्टीले पेस्तोल निकालेर ताक्ने, पुरुष प्रहरी अधिकृतले नै महिलाको चुल्टोमा समातेर आँगनमा पछार्ने यो कस्तो लोकतन्त्र हो गृहमन्त्री ज्यू ? तपाईंसँग जवाफ छ यसको ? शान्तिपूर्ण रूपमा बिना हतियार विरोध प्रदर्शन गर्ने निर्दोष जनताको कन्चटमा पेस्तोल राख्न तपाईंको प्रहरीलाई कसले दियो अधिकार ?'

स्थानीयले गरेको आन्दोलनको तेस्रो दिन स्थानीयबासीमाथि बौद्ध प्रहरी कार्यालयका एक प्रहरी निरीक्षकले कम्मरबाट पेस्तोल निकालेर ताकेको फोटो तथा भिडियोमाथि सामाजिक सञ्जालमा आलोचना भइरहेको छ । साथै विरोध प्रदर्शन गर्ने स्थानीयको घरको आँगनमा पुगेर पुरुष प्रहरीले महिलाको चुल्टोमा समातेर पछारेको भिडियोमाथि सामाजिक सञ्जालमा आलोचना भइरहेको छ । एक १२ वर्षका बालक प्रहरीले हानेको लाठी र मुक्काका कारण घाइते अवस्थामा रहेको आन्दोलन संघर्ष समितिका अध्यक्ष रिज्जत तामाङले जानकारी दिए । अपर तामाकोसी जलविद्युत आयोजनाको सबस्टेशन बनाउने स्थल जहरसिंह पौवामा नवौं दिनदेखि शान्तिपूर्ण रूपमा विरोध भइरहेको छ । स्थानीयले प्रहरी दमनविरोध राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगमा उजुरी समेत दिएका छन् ।

विरोध/प्रतिरोधको कारण

दोलखाको माथिल्लो तामाकोसी आयोजनाबाट उत्पादन हुने ४५६ मेगावाट विद्युत वितरण गर्नका लागि काठमाडौंको जहरसिंह पौवासम्म प्रसारण लाइन ल्याएर सबस्टेशन बनाउने तयारी छ । जुन सबस्टेशनमा एउटा प्रसारण लाइन तामाकोशीबाट आउने, अर्को एमसीसीको प्रसारण लाइन नुवाकोटको रातमाटेतिर जाने र फेरि अर्को प्रसारण लाइन काठमाडौंतर्फ गरी ३ तिर प्रसारण लाइन जाँदा गाउँमा बस्ने अवस्था नहुने स्थानीयको गुनासो छ ।

प्रसारण लाइन र सबस्टेशन बनाउन जहरसिंह पौवाको बोभिनी भन्ने स्थलमा गाउँको बिचमा रहेको खेतयोग्य समतल जग्गा रहेको क्षेत्रको करिब २ सय रोपनी भूभाग अधिग्रहण गरिएको छ । तर स्थानीयले सो जग्गा अधिग्रहण नगरिएको बरु धम्क्याएर दबावपूर्ण ढङ्गले हडपिएको

भन्दै विरोध भइरहेको छ । उनीहरूले सो स्थलबाट आयोजनालाई यसअघि सर्वे गरिएको काभ्रेको मण्डनदेउपुर १ हलेदेमा सार्न माग गर्दै विद्युत प्रसारण लाइन र सबस्टेशनले हडपेको जग्गाको रक्षाका लागि स्थानीय आन्दोलित बनेका हुन् । जहरसिंह पौवाको बोभिनीको सानो उपत्यकाजस्तो ठाउँमा सबस्टेशन राख्न खोजिएको छ, त्यहाँबाट तिनतिर ४०० केभीको हाइटेन्सन लाइन फैलिनेछ । एकातिर तामाकोशीबाट आउने हाइटेन्सन लाइन, अर्को नुवाकोटको रातमाटे जाने एमसीसी परियोजनाको लाइन र तेस्रो काठमाडौं उपत्यका ल्याउने गरी ३ तिर हाइटेन्सन लाइन जाने भएपछि त्यो गाउँ नै पुरै विस्थापित हुने अवस्था आएको छ । सबस्टेशन लाइन बनाउनका लागि थप जग्गा अधिग्रहण समेत खोजिएको छ भने टावर र हाइटेन्सन लाइनका कारण त्यहाँको गाउँ नै उठिबास लामे भएका कारण स्थानीय जनता आफ्नो बस्ती जोगाउनका लागि विरोध/प्रतिरोधमा उत्रिएका हुन् ।

स्थानीयले सो क्षेत्रमा शान्तिपूर्ण रूपमा विरोध जनाइरहेका बेला ठुलो सङ्ख्यामा सशस्त्र प्रहरी र दक्का प्रहरी परिचालन गरिएको छ । प्रहरीको घेराबन्धन सबस्टेशन राख्नका लागि अधिग्रहण गरिएको र व्यक्तिको निजी जग्गामा समेत सर्वे गर्दै हिँडेपछि स्थानीय थप आक्रोशित भएका छन् । जहाँ जहाँ सर्वे टोली पुग्यो, त्यहाँ त्यहीँ पुगेर स्थानीयले कालो ब्यानर प्रदर्शन गरिरहेका छन् ।

आर के तामाङले भने- 'कसैको खेतमा, कसैको बारीमा, कसैको गोठमा, कसैको घरको आँगनमा सर्वे गर्न गएपछि स्थानीयबासी विरोधमा उत्रिनु स्वाभाविक हो । त्यसपछि त्यहाँ फडप हुने, विवाद हुने अवस्था आइरहेको छ । पहिलो दिन ३ जना पक्राउ परेका थिए, दोस्रो दिन ३ जना घाइते भएका थिए भने तेस्रो दिन एक जनालाई पक्राउ गरेर लगेको थियो । चौथो दिनको विरोधमा ३ जना पक्राउ गरेर लगेको थियो भने पाँचौं दिनको प्रदर्शनमा ४ जना घाइते भएका छन् ।'

स्थानीयले भनेका छन्, 'हामी त एमसीसीका मान्छे आए भन्दा नै थियौं, राष्ट्रघाती एमसीसीले हाम्रो गाउँबस्ती नै सखाप पार्ने भयो ।' विद्युत प्रसारण सबस्टेशन राख्दा त्यहाँबाट जाने हाइभोल्टेज लाइनका कारण आफूहरूले गाउँ नै छोडेर जानुपर्ने हो कि भन्ने चिन्ताले गाउँलेहरू आतंकित बनेका छन् । स्थानीय महिला नानीमाया तामाङले भनिनु, 'एमसीसीको आयोजना भएको पछि मात्रै थाहा पाइयो, अब

सबस्टेशन बनाउन दिदैनौं ।'

स्थानीयलाई थाहै नदिई जमिन रोक्का

प्रतिनिधि सभाबाट अनुमोदन भएको समझौता अनुसार एमसीसी कार्यन्वयनमा आउनका लागि जग्गा अधिग्रहण लगायतका ६ शर्त पुरा भएको हुनु पर्छ । एमसीसी कार्यन्वयनका लागि गठन भएको नेपाल सरकार अर्थमन्त्रालय अन्तर्गतको एमसीए नेपालका अनुसार अन्य शर्तहरू पुरा भएको भएता पनि जग्गा अधिग्रहण कार्य बाँकी रहेको छ । एमसीसी संभ्रिता कार्यन्वयनका लागि परियोजनालाई राष्ट्रिय गौरवको योजनाका रूपमा घोषणा गर्नु पर्ने, विद्युत निष्पन्न आयोग गठन हुनु पर्ने, बुटवल र गोरखपुरसम्म अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन निर्माणमा भारतको सहमति हुनु पर्ने, संसदबाट अनुमोदन हुनु पर्ने, जग्गा अधिग्रहण र बन क्षेत्रको अधिकार हुनु पर्ने र यी तयारी पछि तयारी भएको सूचना दिनु पर्ने शर्त रहेको छ । अन्य शर्त पुरा भए पनि जग्गा अधिग्रहण र बन क्षेत्रको अधिकार फिटान हुन बाँकी रहेको एमसीए नेपालका अधिकारीहरूले बताएका छन् ।

परियोजनाका लागि नुवाकोटको रातमाटे र लप्सीफेदीमा सर्वसाधारणको जमिन आंशिक अधिग्रहण गरिएको छ । यी जमीनहरू एमसीसीका लागि नभएर एशियाली विकास बैंकको ऋण सहयोगमा निर्माण गर्ने भनिएको प्रसारण लाइन र सबस्टेशन निर्माणका लागि हो । नेपाल विद्युत प्राधिकरणले तामाकोशी-काठमाडौं विद्युत प्रसारण लाइन निर्माण कार्य जारी राखेको छ ।

ती जमिनहरू स्थानीयबासिन्दालाई सूचना दिएर र उनीहरूको सहमतिमा लिइएको भने होइन । जालभेल र धाक धम्की दिएर आफ्नो जग्गा सरकारले कब्जा गरेको स्थानीयले आरोप लगाइरहेका छन् । उनीहरू अहिले आएर आफ्नो जमिन एमसीसीका लागि नदिने अडानमा छन् । 'हामीलाई विद्युत प्रसारण लाइन तथा सबस्टेशन बनाउने भनेर भनिएको थिएन । ठूलो अफिस आउँछ, विकास हुन्छ भनेर भनेको थियो । अहिले जमिन मात्र होइन गाउँ नै छाड्नु पर्ने कुरा आएको छ ।' स्थानीय इन्द्र कुमारी वाइवा भन्छिन् 'हामीलाई धाक धम्की दिइयो । मुआब्जा लिन्छौं भने लेउ, नलिने भए जिन्दगीभर पाउँदैनौं सम्म भने । एयरपोर्टले लिएको गोठारको मुआब्जा अहिलेसम्म पाएका छैनौं पनि भने । त्यसैले कौडीको भरमा यहाँको जग्गाको मुआब्जा बुझ्यौं । अब एमसीसी आउँछ भन्ने थाहा भयो । उनीहरूको पैसा फिर्ता दिन्छौं । यहाँ सब

स्टेशन बनाउन दिदैनौं ।'

तामाकोशी-काठमाडौं ४०० केभी प्रसारण लाइनका लागि भन्दै यहाँको १९० रोपनी जग्गा परियोजनाले लिएको छ । सोही जग्गा एमसीसीले पनि प्रयोग गर्ने छ । अधिग्रहण गरिएका जग्गाका अधिकारशेले मुआब्जा बुझिसके पनि एमसीसी आउने थाहा पाए पछि उनीहरूले बुझेको मुआब्जा फिर्ता दिने सुरमा उनीहरू लागेका छन् । स्थानीय बुद्धमाया वाइवाका अनुसार सुरमा सरकारले जमिन रोक्का गरेको थियो । कुनै कारण बिना जमिन रोक्का गरिएको सूचनाका कारण त्रिसित भएका स्थानीयले पछि आएको मुआब्जा लिएका हुन् । तर जग्गा दिएको होइन । वाइवाले यसैमा थपिनु -'डोजर ल्याए, प्रहरी र प्रशासन पनि आयो । सोभो सिधा जनताले आएको सानोतिनो रकम बुझे । यसलाई जग्गा राजीखुशीले बुझेको अर्थमा लिनु हुँदैन ।'

आफ्नो ठाउँमा सब स्टेशन बनाउन लागिएको कुरा स्थानीय आशमान बाइवाले ०७३ को पुसमा थाहा पाए । कुखुरा फार्म चलाउँ भनेर जग्गा धितो राख्न बैंकमा गएपछि मात्र उनले जग्गा रोक्का गरिएको थाहा पाए । ०७३ वैशाख र असारमा दुई पटक सूचना निकालेर सरकारले सब स्टेशन निर्माण गर्ने भनिएको क्षेत्रको जग्गाको किनबेच रोक्का गरेपनि यसबारे स्थानीयलाई सूचना दिइएको थिएन ।

नेपाल विद्युत प्राधिकरणको जिक्ति

नेपाल विद्युत प्राधिकरणको आयोजना व्यवस्थापन निर्देशनालयका निर्देशक तारा प्रधानका अनुसार बोभिनी क्षेत्रमा सब स्टेशन र प्रसारण लाइनका लागि पाँच वटा टावर बनाउनुपर्नेछ । सब स्टेशनका लागि जग्गा अधिग्रहण गरिसकेको भएपनि स्थानीयको विरोधका कारण काम सुरु हुन नसकेको उनले बताए । तामाकोशीदेखि शंखरापुरसम्म ९० किलोमिटर लाइनमा सबै ठाउँमा काम पुरा भइसकेको तर त्यस क्षेत्रमा निर्माण हुनुपर्ने ५ वटा टावर भने निर्माण हुन सकेको छैन । एमसिएका बोर्ड सदस्य समेत रहेका नेपाल विद्युत प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले यो आयोजनालाई प्राधिकरणले अति महत्वपूर्ण आयोजनाका रूपमा लिएको छ । प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले यो आयोजना तयार नभएमा काठमाडौं उपत्यकामा २ वर्षपछि लोड सेडिङ गर्नुपर्ने अवस्था आउन सक्ने डर देखाएका छन् । तर एमसीसी परियोजना कार्यन्वयनका लागि हो चाहिँ भनेका छैनन् । स्थानीयले

भने अमेरिकी परियोजना एमसीसीको मतियार भनेर विद्युत प्राधिकरणले लप्सीफेदीमा सबस्टेशन बनाउन स्थानीयहरूको आन्दोलनमाथि प्रहरी लगाएर दमन गरिरहेको आरोप लगाएका छन् ।

आदिवासी मान्ने खेल भएको भन्दै

स्थानीय आतंकित

स्थानीय सञ्चमाया तामाङको गुनासो छ, '२ रोपनी यो सब स्टेशनले लियो । अहिले तार, खम्बाले पनि मेरो जग्गा लिएर मलाई सुकुमबासी बनाउने भयो ।' ६ जनाको परिवार भोकै पर्ने भयो भन्ने पीरले प्रहरीसँग हप्ता दिनदेखि पौटेजोरी गरिरहेको छिन् ५७ वर्षे सञ्चमाया ।

प्रहरीको सुरक्षाघेरामा बसेर काम गरिरहेका प्राधिकरणसँग स्थानीय कतिसम्म डराएका छन् भने उनीहरू रातभर जागराम बस्ने गरेका छन् । 'यिनीहरू त हामीलाई मारेर भएपनि काम गर्छन्', इन्द्रकुमारी वाइवा भन्छिन्, 'रात निद छैन हाम्रो, दिन भोक छैन ।'

आदिवासी अगुवाहरू मानववस्ती बीचमा स्थानीय बासिन्दाको स्वतन्त्र पूर्व सुसूचित, सहमति बिना मानववस्ती बीचमा एन्डसु जस्तै विद्युत सबस्टेशन बनाउने घोषणा नियोजित रूपमा आदिवासी जनजाति मान्ने खेलका रूपमा अर्थार्थिन्छन् । अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठन महासन्धि नम्बर १६९ र आदिवासीको अधिकार सम्बन्धि संयुक्त राष्ट्रसंघीय घोषणा पत्र (युएनडिप) अनुसार कुनै पनि परियोजना सुरु हुनु पूर्व र सन्चालन गर्न अगाडि आदिवासीहरूसँग स्वतन्त्र, पूर्व सुसूचित, सहमति (एफपीक) लिनु अनिवार्य छ । तर लप्सीफेदीमा यस्तो प्रक्रिया अवलम्बन नगरी एकै पटक जग्गामा डोजर चलाएको र घर छेउमा ४०० किलोभोल्टको विद्युत प्रवाह हुने गरी पोल् ठड्याएको उनीहरूको आरोप छ ।

'राज्यले विकास गर्दा आदिवासी मैत्री बनाउछु भनेर अन्तर्राष्ट्रिय कानुनमा हस्ताक्षर गरेको छ । तर त्यसको उल्लंघन हुने गरी यहाँ विद्युत प्रसारण लाइन र सबस्टेशन निर्माण सुरु गरेको छ ।' आदिवासी अभियन्ता आरके तामाङले अगाडि भन्नु भयो -'यो सरसर आदिवासी मान्ने गुरखोजना हो ।'

'राज्यले विकास गर्दा आदिवासी मैत्री बनाउछु भनेर अन्तर्राष्ट्रिय कानुनमा हस्ताक्षर गरेको छ । तर त्यसको उल्लंघन हुने गरी यहाँ विद्युत प्रसारण लाइन र सबस्टेशन निर्माण सुरु गरेको छ ।' आदिवासी अभियन्ता आरके तामाङले अगाडि भन्नु भयो -'यो सरसर आदिवासी मान्ने गुरखोजना हो ।'

अहिले कै योजना कार्यन्वयन भएमा पनि लप्सीफेदीका करिब सय घर आदिवासी तामाङ र सुनुवार तथा अन्य खसआर्य विस्थापित हुने अवस्थामा पुगेका छन् । उनीहरू विस्थापित भएमा आदिवासीको पहिचानजन्य सांस्कृतिक विरासत यही अन्त्य हुने छ । लप्सीफेदीको तामाङ ह्यलमा अन्तर लोपोन्मुख अवस्थामा रहेको चोहो प्रणाली जिवित रहेको छ भने ताम्वा, वोन्वो तथा लामा, लोपेनका परम्परागत प्रणालीलाई पनि स्थानीय तामाङहरूको प्रथाजनित संस्थाले जगेर्ना गर्दै ल्याएको छ ।

'यो हाम्रो प्रथाजन्य भूमि हो । पुर्वाले आजैको भूमि, भूभाग र भूक्षेत्र भित्रको नागनगेनी, सिमेभूमि, छ्योतेन, म्हाने, दुर्गागिँडाबाट पाखा पार्नु जातिको हत्या गर्नु सरह हो ।' संघर्ष समितिका संयोजक सूर्य बहादुर लामाले भन्नु भयो - 'यसैले बैकल्पिक स्थानबाट प्रसारण लाइन लैजान र लप्सीफेदीको विकल्प खोज्न सरकारलाई भनेका छौं ।' **शान्तिपूर्ण आन्दोलनमाथि प्रहरी दमन रोक्का नगरपालिकाको माग**

स्थानीयबासीले विद्युत सब स्टेशन निर्माणको कुरा सुनेदेखि नै विरोध गरिरहेका कारण शंखरापुर नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष ०७९/०८० को नीति तथा कार्यक्रममै सब स्टेशन र विद्युत प्रसारण लाइन स्थानान्तरण गर्ने योजना सामेल गरेको छ ।

खोजेको हो ?'

विद्युत प्राधिकरण, जिल्ला प्रशासन कार्यालय र उर्जा मन्त्रालयलाई नगरपालिकाले बारम्बार आयोजना स्थानान्तरण गर्न माग गरेपनि कसैले कुरा नसुनेपछि जनता आन्दोलित बनेको वडा अध्यक्ष तामाङ बताउँछन् ।

आयोजना नबनाई नछाड्ने प्राधिकरण र एक इञ्च जमिन नछाड्ने स्थानीयको अडानबीच आयोजना मात्र होइन स्थानीयको जनजीवन पनि प्रभावित भइरहेको छ । खेतबारीको काम छोडेर आफ्नो भूमि जोगाउन आन्दोलित भइरहेका स्थानीय पनि पछि हट्ने मुडमा छैनन् । स्थानीयहरूले आक्रोश पोखिरहेका छन्, 'हामीलाई बरु गोली ठोकेर मारु, हामी सुकुमबासी हुँदैनौं ।' शुरुबार शंखरापुर नगरप्रमुख रमेश नापितले प्रधानमन्त्रीको कार्यालय, गृह मन्त्रालय, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, उर्जा मन्त्रालय, नेपाल विद्युत प्राधिकरण, लप्सेफेदी-चाँगुनारायण सबस्टेशन निर्माण आयोजनालाई संयुक्त रूपमा ध्यानाकर्षण पत्र लेखेका छन् ।

नापितले शंखरापुर नगरपालिका वडा नं. ३ बोभेनीमा भइरहेको शान्तिपूर्ण प्रदर्शनमा हतियार देखाएर तर्साउने, अवाञ्छित बल प्रयोग गर्नु निन्दनीय भएको बताएका छन् । ध्यानाकर्षण पत्रमा मेयर नापितले भनेका छन्- 'उक्त आयोजनाका सम्बन्धमा स्थानीय जनताहरूबाट विभिन्न माग तथा दावी राखी विगत केही दिन देखि शान्तिपूर्ण रूपमा भइरहेको प्रदर्शनमा प्रहरी प्रशासनबाट अवाञ्छित बल प्रयोग गर्ने, हात हतियार देखाई तर्साउने, धरपकड तथा घाइते हुने गरी अति बल प्रयोग भइरहेको प्रति नगरपालिकाको गम्भीर ध्यानाकर्षण भएको छ ।'

प्रकृति...

सम्पन्न श्रद्धाञ्जली कार्यक्रममा ने.क.पा (क्रान्तिकारी माओवादी) का केन्द्रिय सदस्य तथा अखिल(क्रान्तिकारी)का केन्द्रिय अध्यक्ष हरिकृष्ण गजुरेल, ने.क.पा (क्रान्तिकारी माओवादी) केन्द्रिय सदस्य महेश यादव, अखिल (क्रान्तिकारी) कि केन्द्रिय उपाध्यक्ष शीलु न्यौपाने, नेकपा बहुमत केन्द्रिय सदस्य मुमाम सिंह लयायत स्थानीय नेताहरूले श्रद्धाञ्जली मन्तव्य राख्नुभएको थियो । उक्त कार्यक्रममा जिल्ला नेता प्रेम भुजेलले भन्नुभयो, 'मेरा छोरा प्रकृति जस्ता हजारौ छोराछोरीले विदेशी भूमिमा ज्यान गुमाउनु परेको छ । युवा जनशक्तिलाई देशमा रोजगार राज्यले दिन नसकेको र विदेश लखेट्नु पर्ने र अकालमा नै बाकसमा फर्किनु पर्ने बाध्यता रहेको छ । त्यस्तै ने.क.पा (क्रान्तिकारी माओवादी) केन्द्रिय सदस्य महेश यादवले काम गर्ने क्षमता रहुन्जेल बिदेशमा नै राख्ने र पछि बेकम्मा भएपछि स्वदेश लखाटिदिने बाध्यता खेप्नु परेको र सरकार बेकम्मा भनेर बसेको छ भन्दै देश र समाजका लागि काम गर्ने युवा आज अकालमा मृत्युको मुखमा धकेल्ने काम राज्यले गरेको बताउनु भयो । यस्तै ने.क.पा (क्रान्तिकारी माओवादी) केन्द्रिय सदस्य महेश यादवले काम गर्ने क्षमता रहुन्जेल बिदेशमा नै राख्ने र पछि बेकम्मा भएपछि स्वदेश लखाटिदिने बाध्यता खेप्नु परेको र सरकार बेकम्मा भनेर बसेको छ भन्दै देश र समाजका लागि काम गर्ने युवा आज अकालमा मृत्युको मुखमा धकेल्ने काम राज्यले गरेको बताउनु भयो । यस्तै ने.क.पा (क्रान्तिकारी माओवादी) केन्द्रिय सदस्य महेश यादवले काम गर्ने क्षमता रहुन्जेल बिदेशमा नै राख्ने र पछि बेकम्मा भएपछि स्वदेश लखाटिदिने बाध्यता खेप्नु परेको र सरकार बेकम्मा भनेर बसेको छ भन्दै देश र समाजका लागि काम गर्ने युवा आज अकालमा मृत्युको मुखमा धकेल्ने काम राज्यले गरेको बताउनु भयो ।

पार्टी...

कायम रहन्छ ? देशको अर्थतन्त्र यस्तो हुन्छ ? युवाहरू यसरी विदेशिन्छन् ?

उहाँले आफूले २० वर्षसम्म सांसद भनेर संसदमा काम गरेको अनुभव बाँड्दै भन्नुभयो, 'देश बनाउने, देशलाई अगाडि बढाउने नेपालसँग ब्लुप्रिन्ट नै छैन ।'

उहाँले नेपाललाई अगाडि बढाउने ब्लु प्रिन्टसहितको क्रान्तिको खाँचो रहेको पनि बताउनु भयो ।

कार्यक्रममा नेकपा (बहुमत)का संयोजक धर्मेन्द्र बाँस्तोला कञ्चन, नेकपा (माओवादी केन्द्र)का उपाध्यक्ष कृष्णबहादुर महारा लगायतका नेताहरूको समेत उपस्थिति रहेको थियो ।

त्रिवि...

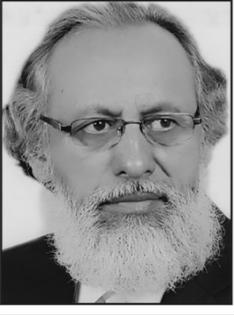
गर्नुभएको थियो भने विरोधसभामा अध्यक्ष गजुरेल र उपाध्यक्ष शिलु न्यौपानेले विरोध मन्तव्य राख्नुभएको थियो ।

अखिल...

मकवानपुर जिल्ला इन्चार्ज दिनेश वर्तौला लगायत नेताहरूको उपस्थिति रहेको थियो ।

मार्क्सवादी दर्शनका दुई मूल कार्यभार : दुनियाँ बुझ्नु र बदल्नु

‘संसारको व्याख्या त सबैले गरे, मुख्य कुरो त यसलाई बदल्नु पो हो त।’ - कार्ल मार्क्स

● हस्त बहादुर केसी ●

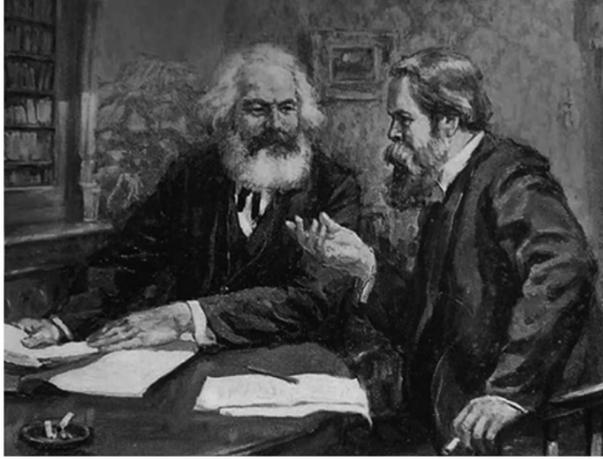
कार्ल मार्क्स ९ १८१८ (१८८३ ० र फ्रेडरिक एंगेल्स ९ १८२० (१८९५ ० मार्क्सवादका प्रतिपादक हुनुहुन्छ। उहाँहरूले सन् १८४८ फेब्रुअरी २१ का दिन लण्डनबाट ‘कम्युनिस्ट घोषणापत्र’ सार्वजनिक गरेर सर्वहारा वर्गको मुक्तिको सिद्धान्त मार्क्सवादको प्रतिपादन गर्नुभएको थियो।

मार्क्सवाद सर्वहारा क्रान्तिको विज्ञान हो। यो पुँजीवादको प्रारम्भिक अवस्थामा विकसित भएको थियो। द्वन्द्वात्मक तथा ऐतिहासिक भौतिकवाद, अतिरिक्त मूल्यको सिद्धान्त, वर्गसंघर्ष तथा इतिहासमा बलप्रयोगको भूमिका र वैज्ञानिक समाजवाद तथा साम्यवाद

मार्क्सवादका आधारभूत मान्यता हुन्। मार्क्सवादका तीन संघटक अंग छन् - दर्शन, राजनीतिक अर्थशास्त्र र वैज्ञानिक समाजवादका ती संघटक तत्वहरूको संश्लेषणबाट भएको छ।

विश्व सर्वहारा वर्गका महान् नेता लेनिनले, ‘मार्क्सवाद भनेको मार्क्सका शिक्षाको व्यवस्थित शृंखला हो।’ मार्क्सको दर्शन द्वन्द्वात्मक तथा ऐतिहासिक भौतिकवादी दर्शन हो। यो दर्शनको सिद्धान्त भौतिकवाद हो। मार्क्सवादी दर्शनले पदार्थ, प्रकृति वा सामाजिक सत्तालाई पहिलो र चेतना, विचार वा सामाजिक चेतनालाई दोस्रो स्थानमा राख्दछ। यस दर्शनले चेतनालाई वस्तुजगतको आत्मिक प्रतिबिम्ब मान्दछ र विश्वलाई बोधगम्य बताउँछ। मार्क्सवादी दर्शनको पध्दति द्वन्द्ववाद हो।

महान् नेपाली क्रान्तिको ऐतिहासिक कार्यभार सम्हालिरहेका क्रान्तिकारी कम्युनिस्टहरूले मार्क्सवाद तथा मार्क्सवादी दर्शनको गहिरो अध्ययन गर्न र आत्मशाक्तिकरण जसरी छ। किनभने मार्क्सवाद र मार्क्सवादी दर्शनले क्रान्तिकारी कम्युनिस्टहरू र आम मुक्तिकामी जनसमुदायलाई

निम्न सवालहरूमा शिक्षाको रूपमा, मार्गदर्शनको रूपमा पथप्रदर्शन गर्दछ।

एक - मार्क्सवाद तथा मार्क्सवादी दर्शनले संसारलाई त्यसको सारतत्व नियममा बुझ्न र बदल्न सिकाउँछ, पथप्रदर्शन गर्दछ। साथै मार्क्सवादी दर्शनले वर्गसंघर्ष र पार्टी भित्री संघर्ष अर्थात् दुईलाई संघर्ष, पार्टी अन्तर् संघर्षका समस्याहरूलाई बुझ्न र त्यसको समाधान तर्फ मार्गदर्शन गर्दछ।

दुई - मार्क्सवादी दर्शन क्रान्तिकारी कम्युनिस्ट पार्टीको क्रान्तिको कार्यदिशासित पनि जोडिएको हुनाले मार्क्सवादी दर्शनले क्रान्तिको नीति, कार्यक्रम र योजना निर्धारण गर्नका लागि वैचारिक आलोक प्रदान गर्दछ। तीन - मार्क्सवादी तथा मार्क्सवादी दर्शनले चुनसुकै व्यक्तिका लागि पनि अध्ययन र अनुसन्धान कार्यमा विशेष महत्

पुर्याउँछ। साथै मार्क्सवादी दर्शनको अध्ययन बौद्धिक व्यक्तित्वको लागि मात्र होइन, आम जनताका लागि पनि आवश्यक छ र त्यसले जनतालाई क्रान्तिकारी ढंगले आन्दोलित तुल्याउँछ। त्यसो भएर नै अन्तर्राष्ट्रिय कम्युनिस्ट आन्दोलनका महान् नेता कमरेड माओ त्सेतुङले, ‘शर्नलाई कौठाबाट फिकेर जनताको बीचमा लैजाऊ’ भन्नुभएको छ।

चार - मार्क्सवाद तथा मार्क्सवादी दर्शन संघर्षको दर्शन हो। र, यसको सक्छ र त्यो कुरा अतीत र वर्तमानका लागि मात्र होइन, भविष्यका लागि पनि त्यत्तिकै सत्य हो (माओ त्सेतुङ, संकलित रचना, भाग ५, पृष्ठ ४०९।

मार्क्सवाद तथा मार्क्सवादी दर्शन तमाम खाले आदर्शवाद, अधिभूतवाद, प्रतिक्रियावाद र संशोधनवादका विरुद्ध संघर्ष गरेर मात्र विकसित हुन सक्छ। यो संघर्ष आफैमा विद्यमान गलत चिन्तन प्रवृत्तिका विरुद्ध पनि परिलक्षित

रहेको छ।

पाँच - मार्क्सवादी दर्शन विश्व सर्वहारा वर्ग र जनसमुदायको मुक्तिको दर्शन हो। यो सर्वहारा वर्ग र उत्पीडित जनसमुदाय प्रति पक्षधर छ।

छ - मार्क्सवाद तथा मार्क्सवादी दर्शनको सारतत्व र मूल कार्यभार माथि प्रकाश पार्दै कार्ल मार्क्सले भन्नुभएको छ, ‘दार्शनिकहरूले विभिन्न तरिकाले दुनियाको व्याख्या गरेका छन्, तर गाँठी कुरा दुनियालाई बदल्नु हो।’ (मार्क्स, एंगेल्स, लेनिन, द्वन्द्वात्मक भौतिकवाद ९ हिन्दी ०, पृष्ठ २७, प्रगति प्रकाशन मस्को, १९८८।

यस लेखको शीर्षक नै राखिएको छ कि मार्क्सवादी दर्शनका दुई मूल कार्यभार छन् ती हुन् - दुनिया बुझ्नु र बदल्नु। त्यसैले क्रान्तिकारी कम्युनिस्टहरूले मार्क्सवादी दर्शनको अध्ययन गर्नु र त्यसलाई आत्मशाक्ति गर्नुको वास्तविक उद्देश्य नै यिनै दुई कार्यभार सम्पन्न गर्नु नै हो।

अन्तिममा मार्क्सवाद तथा मार्क्सवादी दर्शन र क्रान्तिकारी कम्युनिस्टहरूको मूल कार्यभार भनेकै वैज्ञानिक साम्यवादी नौलो संसार निर्माण गर्नु हो।

क्रान्तिकारी...

दक्षिणपन्थी विचलनवादी गल्ती हो। उहान अवाधमा, महान क्रान्तिको अन्त्यतिर पुँजीपतिवर्गलाई भरोसायोग्य ठान्ने र किसानवर्गमाथि होइन कि दूला जमिन्दार र दूला पुँजीपतिवर्गमाथि भरोसा समेत राख्ने मानिसहरू- उदाहरणार्थ, ताड शेडची र फेड युशियाड- थिए। दोस्रो उहान अवाधमा, अर्थात् प्रतिरोध युद्धको सुरुको अवाधमा कुनै कमरेडहरूले, क्वोकिन्टाडको नेतृत्वमा रहेका सैनिकहरूले संग्राम जित्न सक्छन् भन्ने विश्वास गरेर किसानमाथि होइन बरु दूला पुँजीपतिवर्गमाथि भरोसा राखे। यस खालको भरोसा निकै खतरनाक छ, किनभने यसले पराजयतर्फ र हाम्रो गिरफ्तारीतर्फ लैजान्छ। दोस्रो उहान अवाधमा, पार्टीको केन्द्रीय समितिले लिएको कार्यदिशा सही भएकोले र हाम्रो धैर्यसो सैनिकहरू उत्तरी चीनमा रैथाने रहेकोले, हामीले महान क्रान्तिको भोगेजस्तो पराजय भोग्नु परेन। तर खतरा अझ पनि थियो। पछि, महान पृष्ठ क्षेत्रमा हाम्रो काममा एउटा कमजोरी के रह्यो भने हामी ग्रामीण इलाकामा जनवादी आन्दोलनको विस्तार गर्न असफल रह्यौं।

नौलो जनवादी क्रान्तिका पक्षमा शहरी निम्न-पुँजीपतिवर्ग पनि एउटा आधारभूत शक्ति हो। तर त्यसो भए पनि, हामीले आफूलाई किसानहरूसित एकताबद्ध गर्नु परेको हुन्छ। मजदुर र सहरी निम्न-पुँजीपतिवर्गमाथि मात्र भरोसा राखेर हामी कहिले पनि क्रान्तिलाई विजयतर्फ बढाउन सक्नेछैनौं। दक्षिणपन्थी भुकाव राख्ने कमरेडहरू अर्को कुरा सोच्छन्। तिनीहरू गलत छन्। अर्कोतिर, “बामपन्थी” भुकाव राख्नेहरू सही निम्न-पुँजीपतिवर्गलाई समेत बहिष्कार गर्न चाहन्छन्। सही निम्न-पुँजीपतिवर्गका प्रतिनिधिहरू बुद्धिजीवि हुन्। बुद्धिजीविहरूले खेल्नुपर्ने कुनै भूमिका छैन भन्ने कुरामा विश्वास गर्ने कमरेडहरू पनि गलत छन्। तर महान क्रान्ति असफलताको समयमा मजदुर र सही बुद्धिजीविहरूमाथि मात्र भरोसा राखियो। उदाहरणार्थ, क्वाडचाउ विद्रोहमा सहरका मजदुरहरू र मुख्यरूपले बुद्धिजीविहरू रहेको अफिसर प्रशिक्षण समूह मात्रको परिचालन गरियो। किसानहरूमाथि भरोसा राखिएन, न त ग्रामीण इलाकातिर पछि हट्ने कुनै योजना नै थियो। त्यसैले क्वाडचाउ विद्रोह असफल भयो। शन्याई विद्रोहमा पनि त्यस्तै भयो। शत्रु सबभन्दा बलियो रहेको ठाउँ शन्याईमा कठोर प्रतिरोध गर्नका लागि सही मजदुरहरू र बुद्धिजीविहरूको एउटा हिस्सामाथि भर पर्ने योजना रह्यो। परिणाम असफलता रह्यो। आज हामी फेरि दूला-दूला सहरहरूमा पस्न लागेका छौं। शत्रुको कब्जामा रहेका इलाकाहरूमा सहरमा काम गर्ने कमरेडहरूले कुन कुरा बुझ्नु पर्छ भने ग्रामीण इलाकासित संयोजन गरेर मात्र हामी आफ्नो इच्छामा अधि

बद्न वा पछि हट्न सक्नेछौं। मजदुर, किसान र निम्न-पुँजीपतिवर्ग एकताबद्ध हुँदा मात्र हामी बलियो हुन्छौं।

उदार पुँजीपतिवर्ग पनि नौलो जनवादी संयुक्त मोर्चाको पक्षमा छैन। हामी त्यसलाई एउटा मध्यस्थ शक्ति भन्छौं। कमरेड माओ चतुड हामीलाई के बनाउँछन् भने त्यो एउटा कमजोर, दुलमुल वर्ग हो र सर्वहारावर्गले त्यसलाई आफ्नो पक्षमा तान्नु पर्छ, त्यससित एकबद्ध हुनु पर्छ, अथवा कमसेकम त्यसलाई टटस्थ पार्नुपर्छ, तर त्यसमाथि भर पर्नु हुँदैन। किसानवर्ग र मजदुर-किसान जनतालाई बिर्सनु र उदार पुँजीपतिवर्गमाथि भरोसा राख्नु भनेको दक्षिणपन्थी विचलन हो। त्यो गलत छ। उदार पुँजीपतिवर्गसित एकबद्ध हुन इन्कार गर्नु “बामपन्थी” विचलन हो। त्यो पनि गलत छ।

कुनै दूला जमिन्दारहरू र दूला पुँजीपतिवर्गका कुनै समस्याहरू कहिलेकाहीँ संयुक्त मोर्चामा सामेल हुन सक्छन्, तर स्पष्ट रूपले मिश्रित भावना लिएर। पुँजीपतिवर्गको चरित्रमा दुइटा पक्ष छन्। निम्न-पुँजीपतिवर्गका पनि त्यस्तै छन्। तर दूला जमिन्दारहरू र दूला पुँजीपतिवर्गको दोहोरो चरित्र अधिक स्पष्ट छ, तिनीहरूमा प्रतिक्रियावाद गहिरोसित गाडिएको छ। तसर्थ, उनीहरूसित मिलेर काम गर्दा, हामी निरन्तर आफ्नो रक्खारीमा रहनु पर्छ, तिनका प्रतिक्रियावादी प्रवृत्तिहरूको विरोध गर्नुपर्छ र तिनीहरूमाथि कहिल्यै भर पर्नु हुँदैन। उहान अवाधमा, महान क्रान्तिको अन्त्यतिर, हामी ताड शिडवीमाथि मात्र होइन, बरु थाड शेडची र फुड युशियाडमाथि पनि भर पर्नुपर्छ। फलस्वरूप, हर कुनै फेरियो। यो महान क्रान्तिको असफलताबाट सिक्नुपर्ने एउटा शिक्षा हो। त्यसबेला दुई खालका सशस्त्र सेना थिए। एउटा थियो हाम्रो सेना, जसमा पार्टीको प्रत्यक्ष नेतृत्वका ये थिडको २४ औं डिभिजन र अन्य सशस्त्र एकाइहरू, र व्यापक मजदुर-किसान जनताको सशस्त्र सेना रहेका थिए। क्वाडचोडोडोडो उहानसम्म सर्वत्र, र खासगरी हुनानमा, मजदुर र किसानहरू हतियारबन्द थिए। ती हाम्रा सेना थिए। अर्को सेना चाहिँ दूला जमिन्दार र दूला पुँजीपतिवर्गको सशस्त्र सेना थियो। हाम्रो पार्टीको नीति आफ्नै सेनामाथि भर पर्ने नभएर दूला जमिन्दार र दूला पुँजीपतिवर्गका सेनामाथि, थाड शेडची र फेड युशियाडका सैनिकहरूमाथि भरपर्ने रह्यो। मलाई याद छ, १९२७ मे २१ तारिखको घटनापछि, जब उहान संकटमा थियो, उक्त नीति एकदमै स्पष्ट भयो। त्यसबेला केन्द्रीय कमिटीको आशा कथित किसान नेता फेड युशियाड, “इसाई सेनापति” माथि केन्द्रित थियो। कम्युनिष्ट पार्टी, क्वोमिन्टाड र विदेशी कमरेडहरू समेत सबैको आशा उनीमाथि केन्द्रित थियो। फेड युशियाड लड्दै थोन्गुआनबाट शेन्चाउ जाँदा, उहानमा राष्ट्रिय सरकार प्रमुख विशेष रेलगाडीबाट उनलाई भेट्न गए, हाम्रो पार्टीले पनि उनलाई भेट्न शाड कुओताओलाई पठायो। तर कुरा

कस्तो भयो भने फेड युशियाडले शुचाऊमा च्याड काई-शेकलाई भेटे, र यसको परिणाम हाम्रो लागि दूलो फजती (चभखभचकबा) रह्यो। केडले उहानका जनतालाई धोका दिए। त्यसरी उहानको आशा चकनाचु भयो। यो आफ्नै सेनामाथि भर नपरेर दूला जमिन्दार र दूला पुँजीपतिवर्गको सशस्त्र सेनामाथि भर पर्नाको कटु अनुभव थियो। निश्चय पनि, त्यहाँ भूमि क्रान्तिको सवाल थियो, तर केन्द्रीय समस्या हतियार थियो र त्यस बेला यो कुरा बिलकूल स्पष्ट थियो। दोस्रो उहान अवाधमा, क्वोमिन्टाड सेना सुधारिएको नभए पनि हामी त्यससित सहयोग गर्न सक्छौं भन्ने हाम्रो विश्वास थियो। त्यो पनि त्यस्तै एउटा अवसरवादी गल्ती थियो।

माथिको मेरो भनाइबाट कुन कुरालाई देख्न सकिन्छ भने यदि हामीमा सर्वहारावर्ग, किसानवर्ग, निम्न पुँजीपतिवर्ग, उदार पुँजीपतिवर्ग र दूला पुँजीपतिवर्गको एउटा अंग अँगालेको हाम्रो जापान-विरोधी राष्ट्रिय संयुक्त मोर्चामा संलग्न दूला र जटिल शक्तिहरूबारे स्पष्ट समझदारी भएन भने हामी “बामपन्थी” वा दक्षिणपन्थी विचलनवादी गल्ती गर्नेछौं। पार्टीको केन्द्रीय कमिटी र कमरेड माओ चतुडको नेतृत्वमा, हामीले उक्त शक्तिहरूको विश्लेषण गरेर तिनलाई तीन श्रेणीमा छुट्टयाएका छौं, मजदुर, किसान र निम्न पुँजीपतिवर्ग रहेका प्रगतिशिल शक्तिहरू, मध्यम शक्तिहरू वा अन्तरमाध्यामिक शक्तिहरू, र कट्टर वा प्रतिक्रियावादी शक्तिहरू, अर्थात् दूला जमिन्दार र दूला पुँजीपतिवर्ग। प्रादेशिक शक्ति समूहहरू मध्यम नजिक कहीं- वा मध्यम र कट्टर शक्तिको बीचमा पर्छन्। आफ्नो वर्ग चरित्रमा तिनीहरू प्रतिक्रियावादीसित मिल्दा छन्, तर च्याड काई-शेकप्रति आफ्नो विरोधमा तिनीहरूले मध्यम शक्तिहरूले गर्ने काम गर्छन्। उक्त विश्लेषणको आधारमा, हामीले प्रगतिशिल शक्तिहरूको विकास गर्ने, मध्यम शक्तिहरूलाई आफ्नो पक्षमा तान्ने र कट्टरहरूलाई अलग्याउने, फुटाउने र हमला गर्ने नीति बनाएका छौं। यो धैर्यनासित एकबद्ध हुने, थोरैको विरोध गर्ने र खराब कट्टरपन्थीहरूमाथि प्रहार गर्ने नीति हो। दक्षिणपन्थी दृष्टिकोण भएका मानिसहरू यस नीतिप्रति सहमत छैनन्। महान क्रान्तिको अन्त्यतिर, चिन तुर्यू बामपन्थी, मध्यम र दक्षिणपन्थीबीच भेदभाव गर्ने कुराको विरोधी रहे र त्यस्तो भेद गरेमा मानिसहरूले हामीले तिनलाई फुटाउन गइरहेको भन्लान् भन्ने उनको डर थियो। दूला जमिन्दारहरू र दूला पुँजीपतिवर्ग त्यस्तो भेदभाव चाहँदैनथे, र चिन तिनीहरूको मुखपत्र बने। बामपन्थी, मध्यम र दक्षिणपन्थीबीच भेद छुट्टयाउनमा भएको असफलताको नतिजा कस्तो रह्यो भने बामपन्थीहरू मध्यमतर्फ विस्तारै सरेर गएर र आखिरमा दक्षिणपन्थीमा सामेल भए। दोस्रो उहान अवाधमा सो गल्ती दोहोरियो। १९३७ मा भएको दिसेम्बर सम्मेलनमा, फेरि यस्ता कोही थिए जो शक्तिहरूलाई बामपन्थी, मध्यम

र दक्षिणपन्थीमा होइन, बरु जापानको प्रतिरोध गर्ने र प्रतिरोध नगर्नेमा, वा जापान-विरोधी र जापान-समर्थकमा वर्गीकरण गर्न चाहन्थे। तिनीहरूको कस्तो विश्वास रह्यो भने जापान-समर्थक शक्तिहरू छाडेर सबै वर्गहरू जापानको विरोध गर्नमा फलाम जतिकै जबर छन्। उक्त खालको चिन्तन दूला जमिन्दारहरू र दूला पुँजीपतिवर्गको प्रभावको प्रतिबिम्ब थियो। त्यसरी उक्त अवाधमा, च्याड काई-शेकको क्वोमिन्टाडको युद्ध-सरदारी र फासिष्ट चरित्रलाई बिर्सिने काम भयो। तिनीहरूलाई हामीसँगै काँधमाकाँध मिलाएर उभिरहेका, अरु जस्तै अग्ला र राम्रा ठानियो। बामपन्थी, मध्यमपन्थी र दक्षिणपन्थीमा शक्तिहरूको वर्गीकरण गर्नु आवश्यक छ। त्यस्तो विभेद गर्नु सही छ र नगर्नु गलत छ। अर्कोतिर, “बामपन्थी” दृष्टिकोण भएकाहरू सर्वहारावर्गमा मात्र, सर्वहारावर्गको अगुवामा मात्र विश्वास गर्छन्। तिनीहरू आफूलाई आम जनताबाट छुट्टै राख्छन् र आफ्नै पक्षिक्रियावादीसित समेत आफूलाई मिलाउँदैनन्। योपनि गलत छ। तसर्थ बामपन्थी, मध्यमपन्थी र दक्षिणपन्थी सम्बन्धी कमरेड माओ चतुडको विश्लेषणबारे र प्रगतिशिल शक्तिहरूको विकास गर्ने, मध्यम शक्तिहरूलाई आफ्नो पक्षमा तान्ने र कट्टरपन्थी तथा प्रतिक्रियावादीहरूलाई अलग्याउने उपायहरूबारे समझदारीको कमीले गर्दा “बामपन्थी” र दक्षिणपन्थी दुवै गल्तीहरू हुन गए। परिणाम आफ्नै आफूलाई अलग्याउनु हुन जान्छ। यो संयुक्त मोर्चामा रहेका शक्तिहरूको विश्लेषण हो। हामीमा यस खालको समझदारी हुनुपर्छ, नत्रभने हामीले गल्ती गर्नेछौं।

“बामपन्थी”, मध्यमपन्थी र दक्षिणपन्थीमा संयुक्त मोर्चाका घटकहरूको वर्गीकरण गरेर मात्र पुग्दैन। एक पाइला अघि बढेर, हामीले अधिक सुक्ष्म भेद गर्नुपर्छ। सर्वहारावर्ग मात्र होइन, बरु किसानवर्ग, निम्न-पुँजीपतिवर्ग, उदार पुँजीपतिवर्ग र कहिलेकाहीँ दूला जमिन्दारहरू तथा दूला पुँजीपतिवर्गका सदस्यहरूसमेत समावेश हुने यस्तो विशाल शक्तिसित व्यवहार गर्दा उक्त कुरा आवश्यक छ। सर्वहारावर्ग यस डफ्फाको प्रमुख हो, नेता हो। अन्य वर्गहरू, दूला जमिन्दार, दूला पुँजीपतिवर्ग र उदार पुँजीपतिवर्ग मात्र होइन, निम्न-पुँजीपतिवर्ग र किसानवर्ग पनि यसबाट (सर्वहारावर्गबाट- अ.) फरक छन्। त्यसैले, कमरेड माओ चतुडले संयुक्त मोर्चाभित्र हाम्रो स्वाधीनता र पहलकदमीलाई कायम गर्नुपर्ने खाँचोलाई औल्याएका छन्। स्वाधीनता र पहलकदमीको अर्थ सर्वहारावर्गको स्वाधीनता हो, किनभने त्यसको आफ्नै नीति र विचारधारा छ। त्यसले अरुहरूसित मिलेर काम गर्छ, तर अरुहरूमा विलिन भएर जाँदैन। जहाँ विभेदहरू हुन्छन्, त्यहाँ संघर्ष हुन्छ। आफ्नो स्वाधीनता र पहलकदमी कायम रहने सर्तमा, सर्वहारावर्ग संयुक्त मोर्चामा एकताबद्धताको पक्षमा छ। त्यसले अरु वर्गहरूबाट आफूलाई प्रभावित पार्न दिँदैन। कमरेड माओ चतुड

अक्सर के भन्छन् भने संयुक्त मोर्चामा हुँदा हामीमा अरु वर्गहरूको प्रभाव सजिलै पर्न सक्छ, त्यसैले विभेद गर्नमा जोड नगर्नु गलत हुन्छ। दक्षिणपन्थी दृष्टिकोणका समर्थकहरू विभेद गर्न चाहँदैनन्। प्रतिरोध युद्धताका उहान अवाधमा कोही मानिसहरूको मत कस्तो थियो भने हामीले “साभा आधार खोज्नु र मतभेदलाई बेवास्ता गर्नु” पर्छ, जसको अर्थ सहमति मात्र हुनुपर्छ र मतभेद हुनु हुँदैन भन्ने हो। त्यसको कारण के भने तिनीहरू सर्वहारावर्ग अरु वर्गहरूबाट भिन्न छ भन्ने कुरा बुझ्दैनन्। कोही कमरेडहरू भेद र साथै एकता किन आवश्यक छ भन्ने कुरा बुझ्दैनन्। भेद नगरिएमा, हामी अरुहरूमा विलिन हुनेछौं र तिनीहरूबाट निश्चित रूपले प्रभावित हुनेछौं। “बामपन्थी” प्रवृत्ति भएका कमरेडहरू भेद गर्ने बारे रातोदिन कुराकानी गर्छन् र अरुहरूसित साभा कार्यवाहीमा भाग लिन इन्कार गर्छन्। तिनीहरू सामाजवाद हासिल गर्न हतारो गर्छन्। भूमि क्रान्तिको बेलामा, तिनीहरूले साम्यवादमा शिक्षा संचालन गर्न चाहे। तिनीहरू सबैलाई समाजवादी विचारधारा सिकाउन चाहन्थे, र तिनीहरूले कुन कुरालाई बुझेनन् भने हामीले बरु उनीहरूलाई नौलो जनवादको लागि साम्राज्यवाद-विरोधी तथा सामन्त-विरोधी संघर्षका सम्बन्धमा शिक्षित पार्नु पर्दछ। कुनै भेद नगर्ने दक्षिणपन्थी विचलनवादीहरू र अहिलेको लागि एकता हासिल गर्ने उपाय नखोजिकन भेदमा अति जोड दिने “बामपन्थी” विचलनवादीहरू दुवै गलत छन्। दुवै स्थितिहरू अरु वर्गहरूद्वारा प्रभावित छन्, र दुवैले सच्चा सर्वहारा चिन्तनको प्रतिनिधित्व गर्दैनन्। दक्षिणपन्थी गल्तीको कारण दूला पुँजीपतिवर्गको प्रभाव हो, त्यससित सहयोग गर्दा त्यसको प्रभाव सजिलैसित पर्न जान्छ। जब ती पुँजीपतिहरू शिष्ट भएर हामीलाई चिया वा भोज खान आमन्त्रण गर्छन्, हामी भेद गर्न छाड्छौं र हामी दूला पुँजीपतिवर्ग र दूला जमिन्दारहरूको प्रस्तावलाई मानौं आफ्नो प्रस्ताव भै गरेर अधि साउँ। कमरेड माओ चतुडले के भनेका छन् भने सामान्य रूपमा भन्ने हो भने, जब हामी पुँजीपतिवर्गसित मिलेर काम गर्छौं। कमरेड माओ चतुडले के भनेका छन् भने, सामान्य रूपमा भन्ने हो भने, जब हामी पुँजीपतिवर्गसित मिलेर काम गर्छौं, हामीबाट दक्षिणपन्थी तल्ली हुनु सम्भव रहन्छ भने तिनीहरूसित हाम्रो फाटो हुँदा “बामपन्थी” गल्ती हुनु सम्भव रहन्छ। पार्टीको “हाम्रो पार्टीको इतिहासमा केही सवालहरूबारे प्रस्ताव” मा उक्त कुरा देखाइएको थियो। त्यसबाहेक, हाम्रो पार्टीका धैर्यना कमरेडहरू निम्न-पुँजीवादी परिवारमा जन्मेका हुनाले, उनीहरूमाथि पुँजीपतिवर्गको प्रत्यक्ष प्रभाव पर्नु र हामी अपट्टारोमा पर्दा र दूला पुँजीपतिवर्गद्वारा उत्पीडित हुँदा उनीहरूमा “बामपन्थी” विचलनवादी भावना हुनु सजिलो छ। अरु वर्गहरूद्वारा हामीमाथि परेको प्रभावले गर्दा ती गल्तीहरू भएका छन्।

माओबाट के सिक्ने ?

□ राजेन्द्र महर्जन

१. राति अवेरसम्म ज्ञानको सागरमा डुबुल्की मार्ने अध्ययनशील माओ

आठ वर्षको उमेरदेखि मात्रै स्कूलको अनुहार देख्न पाएका चिनियाँ क्रान्तिका महानायक तथा विश्वकै उत्पीडित जनताका गुरु माओ त्से तुङ सानैदेखि प्रतिमाशाली विद्यार्थी हुनुहुन्थ्यो । अक्षर चिन्न थालेको लगत्तै साढे दुईहजार वर्ष पहिलेका धार्मिक गुरु कन्फ्यूशियसका चारवटै मूल ग्रन्थहरू कण्ठ गर्नुभएका माओले सानैदेखि नै आफूलाई स्कूलको शिक्षाको घेराभित्र मात्रै सीमित गर्नुभएन ।

पुराना ग्रन्थहरूको अध्ययनका साथै उहाँले नयाँ किताबहरूको अध्ययनलाई पनि तेज पार्नुभयो । बाल्यकालको सम्झना गर्दै उहाँ भन्नुहुन्छ : 'मलाई केवल पुराना चिनियाँ रोमान्टिक कथाहरू, साहित्यिक यात्रा र विद्रोहका कथाहरू मन पर्दथ्यो । इमान्दार खरायोका कथाहरू, थांग-वंशविरुद्ध विद्रोहका कहानीहरू, जल लट, तीन राज्य तथा पश्चिमका तीर्थयात्री ९सातौँ शताब्दीमा हु-एन साङको यात्रा जस्ता सबै रचनाहरू मैले निकै कम उमेरमा आफ्ना बृद्ध शिक्षकको आँखा छलीछलीकन पढेको थिएँ ।' गाउँले स्कूलमा बृद्ध शिक्षकले जुन जुन किताब पढ्नु भनेको व्यर्थ र हानिकार भन्नुहुन्थ्यो, त्यहीँ त्यहीँ उहाँले किताब खोजी खोजीकन अवश्य पढ्नुहुन्थ्यो । पछि ती किताबहरूको बारेमा माओले भन्नुभएको छ- 'त्यस्ता पुस्तकहरूले मलाई निकै गहिरोसँग छाप पारेका छन् ।'

तत्कालीन शासकद्वारा प्रतिबन्धित यस्ता किताबहरूसमेत पढ्दै औपचारिक शिक्षा पनि ग्रहण गर्न क्रम अगाडि बढाउनुभएका माओले १३ वर्षको उमेरमा प्राथमिक स्कूल छाडेपछि पनि स्व-अध्ययनको क्रम छोड्नुभएन । दिन-रात घर र खेतको काम गर्दै उहाँले राती राती आफ्नो कोठाका झ्याल-ढोका बन्द गरेर दियोको प्रकाशमा राति अवेर-अवेरसम्म आफ्ना पिताको आँखा छलेर पढ्नुहुन्थ्यो । यसरी नै लुकीलुकीकन पढ्ने क्रममा उहाँले 'चेतावनीको शब्द' नामक नयाँ सुधारवादी पुस्तक पढ्नुभयो, जसले उहाँको विचारलाई फराकिलो पा(यो) । रोमान्टिक कथाहरू, नयाँ नयाँ विचारले भरिपूर्ण किताबहरू पढ्दै जाँदा उहाँलाई पढाइले क्रमशः प्रभावित पार्न थाल्यो र अनि उहाँ पनि हरेक कुरामाथि सन्देह गरी हेर्ने अनि किताबका कुराहरूमाथि पनि सोचविचार गर्ने मान्छे हुन थाल्नुभयो ।

माओले नयाँ नयाँ किताबहरूको अध्ययनबाट नयाँ नयाँ जीवन र जगतका पढाई गरिरहनुभयो । फेरि शुरु भएको स्कूल-अध्ययनको क्रममा आफूलाई पाठ्यपुस्तकको सीमित घेराभित्रमात्रै संकुचित पार्नुभएन । नयाँ विचार, नयाँ संसार पढ्ने भोकले नराम्ररी सताइएका माओले आफ्नो साथीबाट ल्याइ छी छाओद्वारा लिखित 'नयाँ जन-रचनावली' नामक किताब र खाङ-यू-वेङको सुधार आन्दोलनसम्बन्धी पुस्तक पढ्ने अवसर पाउनुभयो ।

१३ वर्षदेखि १६ वर्षको उमेरसम्म घरायशी काममै अल्मिरहँदा खेरी पनि माओको हातमा चीनलाई विदेशी राज्यहरूद्वारा विभाजन गरिने खतरा नामक पुस्तिका आईपुग्यो । त्यस पुस्तिकाको पहिलो पृष्ठको पहिलो बाक्यले उहाँको मनमा नमेरिने छाप छोड्यो स 'हाय चीन सर्वनाशको बिन्दूमा छ ?'

त्यस पुस्तिकाको पटक-पटकको अध्ययनपछि उहाँले निर्णय गर्नुभयो स 'म आफ्नो देशलाई बचाउने काममा आफ्नो जीवन अर्पण गर्नेछु ।'

माओले नयाँ नयाँ किताबहरूको अध्ययनबाट नयाँ नयाँ जीवन र जगतका पढाई गरिरहनुभयो । फेरि शुरु भएको स्कूल-अध्ययनको क्रममा आफूलाई पाठ्यपुस्तकको सीमित घेराभित्रमात्रै संकुचित पार्नुभएन । नयाँ विचार, नयाँ संसार पढ्ने भोकले नराम्ररी सताइएका माओले आफ्नो साथीबाट ल्याइ छी छाओद्वारा लिखित 'नयाँ जन-रचनावली' नामक किताब र खाङ-यू-वेङको सुधार आन्दोलनसम्बन्धी पुस्तक पढ्ने अवसर पाउनुभयो । यसको अध्ययनपछि उहाँ ती पुस्तकका लेखकहरूको भक्त नै हुनुभयो । स्व-अध्ययनको क्रममा उहाँले आफ्नो प्रिय विषय- चिनियाँ प्राचीन साहित्य र चीनको इतिहासको अध्ययनपछि 'संसारका वीर र महापुरुषहरू' नामक पुस्तक अध्ययन गर्नुभयो । जर्ज वाशिंगटनदेखि नेपोलियन, रुसो, लिंकनका साहित्यिक र प्रेरक जीवनीहरू भएको सो पुस्तकको

(अध्ययन) शब्द निकै महत्वपूर्ण छ, यसमा शूये (अध्ययन) र वेन् ९प्रश्न० दुवै शब्द एकसाथ आउँछन् ।' प्रश्नले भरिएको अध्ययनकै सिलसिलामा उहाँले गाउँ-गाउँको अध्ययन गर्नुभयो । भ्रमण विद्यार्थी संगठनहरूको निर्माण, 'नव युवा' पत्रिका प्रकाशन, नवजन-अध्ययन समाजको स्थापना गर्नुभयो । र, कलेजबाट स्नातक भएपछि, पेकिङमा ली ता चाओजस्ता प्रगतिशील विद्वानको संगत पाएपछि उहाँ मार्क्सवादीतर आकर्षित हुनुभयो । ली ता चाओमार्फत् लेनिनको 'राज्य र क्रान्ति' पुस्तकको अध्ययनपछि उहाँ उत्पीडितहरूको मुक्तिका लागि समाजवादी दृष्टिकोणसहित कम्युनिष्ट आन्दोलनमा चुर्लुमै डुबनुभयो र चीनका जनताको मुक्ति आन्दोलन सफल पारी छाड्नुभयो ।

भिखारीको जस्तो लुगा र अघाउँजेल खान नपाएको पेटसहित ठिँह(याउने खालको जाडोमा लालसेना म्याओ जातिको क्षेत्रमा पुग्यो । माओका

अल्पसंख्यक जातिहरूको वस्तीतिर मार्च गर्ने घोषणा गर्नुभयो । र, भन्नुभयो : म्याओ क्षेत्रमा प्रवेश गरेपछि अरु बेसी कडाइका साथ अनुशासनका नियमहरू पालना गर्नुपर्छ ।

उहाँले लालसेनालाई सावधान गर्नुभयो स यता उता घुम्नु-डुल्नु हुँदैन । उनीहरूका कुनै पनि सामान छुनु र लिनु हुँदैन । सुल्का लागि आवश्यक ढोकाको खापासमेत मामु हुँदैन, बरु भुईँमा सुत्ने वा अन्य उपाय खोज्नुपर्छ ।

माओले अत्यन्त धैर्यपूर्वक म्याओ जातिका जनताको संस्कृति र विचारबारे बुझाउन थाल्नुभयो । उहाँले भन्नुभयो स 'उनीहरूका भैंडा र माछालाई छुनुसमेत हुँदैन, त्यो जतिसुकै ठूलो किन नहोस् । किनकि भैंडा र माछाहरू देउतालाई बलि चढाउन पालिएका हुन सक्छन् । त्यसैले सबैलाई भन्नु, कुनै पनि हालतमा तिनीहरूका सामानहरू नछुनु । जे पाइन्छ, त्यही खानु ।'

भिखारीको जस्तो लुगा र

अध्ययनपछि उहाँले आफूलाई किताब दिने साथीलाई भन्नुभयो- 'हरेक देशका हरेक मानिसहरू आफ्नो देशको भाग्यको फैसला गर्न सक्षम छन् ।'

शुमा निरंकुश राजतन्त्रविरुद्ध डा। सन् यात सेनद्वारा चलाइएको क्वो मिड ताङ आन्दोलनबाट प्रभावित माओले जिन्दगीको पहिलो लेख लेखी स्कूलको भित्तामा टाँस्नुभएको थियो । त्यसको 'जनशक्ति' पत्रिका पढेर आन्दोलित भएका माओले क्वो मिड ताङ विद्रोहमा भाग लिनुभएको थियो । डा। सन यात सेनको सन् १९११ को क्रान्ति असफल भएपछि १९१२ देखि १९१८ सम्म उच्च शिक्षा अध्ययन गर्नुभयो । त्यसैबीच पाठ्यपुस्तकको अध्ययनभन्दा बेसी स्व-अध्ययनप्रति विश्वस्त भइसकेका माओले रात-दिन पुस्तकालयमा गएर अध्ययन गर्न थाल्नुभयो । उहाँले च्याङ्शाको प्रादेशिक पुस्तकालयमा बिहान ढोका खुलेदेखि साँझ बन्द नभएसम्म किताबी अध्ययन शुरु गर्नुभयो । उहाँले कहिकै नरोकीकन दिन-दिनभरि ६ महिनासम्म आफ्ना रुचिका किताबहरू अध्ययन गर्न थाल्नुभयो । उहाँले चीन र विश्वको प्राचीन साहित्य, इतिहास, दर्शनदेखि भूगोल र अर्थशास्त्रका किताबहरू अध्ययन गर्नुभयो । उहाँ अध्ययनको सम्बन्धमा आफ्नो जीवनको यो ६ महिनालाई अत्यन्त मूल्यवान सम्झनुहुन्थ्यो ।

पाँच वर्षसम्म कलेजको अध्ययन र स्व-अध्ययनसँगै उहाँले चिनियाँ जीवन पनि पढ्न थाल्नुभयो । विद्यार्थी संगठनका गतिविधिहरूमा पनि क्रियाशील माओले निबन्ध लेख्ने काम थाल्नुभयो ।

राति अवेरसम्म ज्ञानको सागरमा डुबुल्की मार्ने क्रममा सानो दियोको भरमा बिहान-बिहानसम्म पनि स्व-अध्ययन गर्नुभयो, जसले उहाँको ज्ञानको भण्डारलाई वृद्धि गर्न थाल्यो । सामाजिक विज्ञान, प्राकृतिक विज्ञान र चीनको इतिहासका मिलिसिलेवार अध्ययनको क्रममा माओद्वारा तयार गरिएका नोटबुकहरूले एउटा ठूलो बाकस नै भरिएको थियो ।

माओ भन्नुहुन्थ्यो - 'शूये वेन्

अर्दली र अंगरक्षकले उहाँको लागि गाउँको पोखरीमा रहेका दूल्दूला माछाहरू समाले विचार गरे । तर त्यो विचार थाहा पाएपछि माओले उनीहरूलाई सम्झाउनुभयो - ती माछाहरू समाले त कुरै छाडौँ, म्याओ जातिको मानिसहरूसमक्ष किन्ने प्रस्तावसमेत राख्नु हुँदैन ।

२. माओको चेतावनी

संसारका अत्यन्त ठूला जनक्रान्तिहरूमध्ये पछिल्लो क्रान्ति हो- चीनको जनवादी क्रान्ति । त्यस क्रान्तिको क्रममा विश्वकै सबैभन्दा ठूलो सैनिक अभियान भएको थियो, त्यसको नाम हो : 'लड मार्च' 'लामो अभियान' । चिनियाँ क्रान्तिका नायक माओ त्से तुङको नेतृत्वमा भएको 'लड मार्च'को क्रममा भएको एउटा प्रेरक घटना यहाँ प्रस्तुत गर्न चाहन्छ । नेपालमा जनताबाट जबर्जस्ती पैसा र सामान लिनु विवादास्पद कुरा उठिरहेको बेला चीनको यो घटना प्रेरणादायी हुनसक्छ ।

सन् १९३४ तिर माओ त्से तुङको नेतृत्वमा लालसेना रातारात मार्च गर्दै अगाडि बढिरहेको थियो । च्याङ काई शेकको सरकारी सेनासँग लड्दै अगाडि बढ्ने क्रममा लालसेना क्वाङशी र हुनानको सीमासम्म पुगिसकेको थियो । लड्दै मार्च गर्दै अगाडि बढ्ने क्रममा चिनियाँ क्रान्तिका नेता अध्यक्ष माओले समेत एक छाक पनि पेटभरि खान पाउनु भएको थिएन ।

त्यसैले एउटा सानो गाउँमा लालसेना आराम गर्न बस्दा माओका अर्दली र अंगरक्षकहरू कहिकै केही खाद्यान्न खोज्न सकिन्छ कि भनेर घाघर डुले । गाउँलेहरू अत्यन्त गरीब घरका ले उनीहरूले अरु खाद्यान्नको त मुखै देखेनन्, केवल केही सखरखण्ड मात्रै देखे । उनीहरूले त्यही सखरखण्ड पनि बल्लतल्ल १० किलो मात्रै किनेर ल्याउन सके ।

त्यही सखरखण्ड पनि अति नै स्वादिष्ट मान्दै माओले खान थाल्नुभयो र अरु साथीहरूलाई पनि खुवाउनुभयो ।

३. माओको शिक्षा: जनताको चीज नखुनु

त्यसपछि उहाँले अब म्याओ

अघाउँजेल खान नपाएको पेटसहित ठिँह(याउने खालको जाडोमा लालसेना म्याओ जातिको क्षेत्रमा पुग्यो । माओ अर्दली र अंगरक्षकले उहाँको लागि गाउँमा रहेका दूल्दूला माछाहरू समाले विचार गरे । तर त्यो विचार थाहा पाएपछि माओले उनीहरूलाई सम्झाउनुभयो - ती माछाहरू समाले त कुरै छाडौँ, म्याओ जातिको मानिसहरूसमक्ष किन्ने प्रस्तावसमेत राख्नु हुँदैन ।

माओले अत्यन्त धैर्यपूर्वक म्याओ जातिका जनताको संस्कृति र विचारबारे बुझाउन थाल्नुभयो । उहाँले भन्नुभयो : 'उनीहरूको भैंडा र माछालाई छुनुसमेत हुँदैन, त्यो जतिसुकै ठूलो किन नहोस् । किनकि भैंडा र माछाहरू देउतालाई बलि चढाउन पालिएका हुन सक्छन् । त्यसैले सबैलाई भन्नु, कुनै पनि हालतमा तिनीहरूका सामानहरू नछुनु । जे पाइन्छ, त्यही खानु ।'

४. क. माओ र विस्कन

एक साल अन्नबाली भित्र्याउने तयारीको क्रममा किसानहरू आ-आफ्ना अन्नहरू घाममा सुकाउँदै थिए । अचानक पानी पर्न लाग्यो । माओ त्से तुंग त्यसबेला बालक नै हुनुहुन्थ्यो र आफ्नो अन्नको बिस्कन हेरिरहनु भएको थियो । यसरी अचानक पानी परेपछि उहाँ आफ्नो घरको अन्न घरमा थन्क्याउनुभन्दा पहिले एउटा लगान तिर्नुपर्ने छिमेकी किसान परिवारलाई उनीहरूको अन्न बटुल्न सहयोग गर्न लाग्नुभयो ।

यसरी आफ्नो अन्न नबटुली अर्काको अन्न बटुल्न गई आफ्नो अन्न केही नोक्सानी भएकोमा उहाँका पिता निकै रिसाउनुभयो । पिताले हकारेर भण्डै पिट्न लाग्दा उहाँले जवाफ दिनुभयो- उनीहरूको परिवार गरीब छ र उनीहरूले लगान पनि तिर्नु पर्दछ । त्यसैले अलिकति पनि नोक्सान हुनु उनीहरूको लागि धेरै हुन्छ । तर जहाँसम्म हाम्रो अन्नको कुरा छ, हाम्रो लागि साँच्चै भन्ने हो भने अलिकति अन्न त्यति मूल्यवान हुँदैन, जति उनीहरूका लागि हुन्छ ।

□ यो साताको कविता

बेलिसरा

सास फेर्न नपाउँदै दिन ढल्के थकाइ बिसाउन नभ्याउँदै कासुघाटको ओरालोमा गाईवस्तु भर्दै छन् कि ग्वालाहरू हुन् ? दिनरात गाउँ चहाछन् हत्याराका हुल ठनास्दै होश राख्दै

डोकोको पिधमा चीजबीज ढाकी खोस्मेराले खोस्मेरामाथि दाउराका चाङ बोक्दै थाप्लोमा नाम्लाको पातो मिलाउँदै घुर्मेलो पछ्यौरी आढडेकी बेलिसरा सधैँभै ऊ आँनो बाटो हिड्छे थुप्रै फेरा जीवनका मूल्य मान्ने साइदुवाहरूको सामुन्ने, रत्तिभर नडराइ हिड्छे बेलिसराको मन फेरिएको छ साहस बढेर आउँछ रे उसलाई हिम्मत बढेर आउँछ रे कहिले डालोको पिधमा सामग्री, सामग्रीमाथि गोलभेडा तोरीको साग बोकेर बजार पुग्छे बेलिसरा सुरक्षित पुयाउँछे सामग्री गोप्य ठाउँमा बेलिसरा श्रमजीवी नारी हो

ऊ गरिबकी जहान हो सधैँ आँनो काम बोकेर गल्ली-गल्ली चहाछे घरघर गोलभेडा डुलाउँछे, तरकारी पुन्याउँछे चित्त नबुक्दो तरकारीको भाउ समाउँछे श्रमको होइन, श्रमशक्तिको मूल्य कमाउँछे ।

सधैँभरि घाटाको जीवन बेहोरेकी बेलिसरा श्रमिकहरूको भन्दा श्रमचोरहरूको सुखी जीवन किन ? मनमा चिसो पसेको छ बेलिसरालाई यी सब जान्न खाँचो परेको छ साँच्चै हिजो आज बेलिसरा, ज्यानको खतरा मोलेर हिड्छे त्यही खतरामा जीवनको मूल्य पाएकी छु भन्छे त्यस्ता खजना बारम्बार ओसारपसार गर्छे खबर पुन्याउँछे, खबर ल्याउँछे तरकारी बेच्दै, ऊ हरेक ठाउँ पुग्छे दुश्मनको मुख्यालयमा जनताका विरुद्ध के हुँदछ ? तुरून्ते रिपोर्ट पुयाउँछे ।

बर्खेफरीमा हिलोले खाएको खुट्टा कन्याउँदै जुकाले चुसेको जिउबाट रगत बगाउँदै पसिनाले नुहाउँछे अमिलै गन्हाउँदै मेलापात धाउँछे बेलिसरा धेरैजसो मेलापातमा नौलो भाका सुनाउँछे तर्साउने गीत गाउँछे अत्याउने गीत गाउँछे खेतालाहरूलाई अखपै मन खुल्ने गीत गाउँछे दिनभरि कजिएर, सज्जेमा घर आउँछे बेलिसरा थाकेको बेला

एक घान मकैले पुग्दैन बच्चाहरूलाई सिंगानको लोप्रा चाटेर माटोको डल्ला निलेर पेट भर्ने कर्णधारलाई जन्माउने बेलिसरा काखमा च्यापेर ती मुटुका टुक्राहरूलाई हिजोआज रातभरि के गर्छे ऊ ?

ऊ नयाँ योजना बनाउँछे टुकी बालेर सिरानीमा राखेको कागजात सुन्दर संसारको दस्तावेज मयलले कलेटी परेको पटुकीमा बेरेर भाले नबास्दै एक ठाउँबाट अर्को ठाउँ पुन्याउँछे हरेक फौटमा सरिक हुन्छे बेलिसरा तिमीले पत्ता लगाउन सके, के गर्छौ बेलिसरालाई ?

थुप्रै अमानवीय यातना चखाउला, सर्वाङ्क नाङ्को पारेर चिथोरौला, परान हालौला चोक्टाचोक्टा पारेर मासु चपाउला बेलिसराको तिम्रो सर्च अभियानले के सजाय दिन सक्छ मृत्युसँग खेल्सकेकी छ बेलिसरा ऊ डराउँदैन तिमी डराउँछौ आफ्नै अभियानको हारसँग घाँसभित्र बम बोकेर हिड्छे बेलिसरा घाँटीमा गोलीको माला पहिरेर कैयौँपटक समरमा भिडेकी छे बेलिसरा तिमीजस्ता थुप्रैलाई ढालेकी छे बेलिसराले ।

नमिठै भए पनि खोई हामीलाई एक पेट खान ? नराग्री भए पनि खोई हामीलाई एक आङ लाउन ? चुहिएकै भए पनि खोई हाम्रो भुप्रो घर ? गरेका थियौ र हाम्रो निम्ति हित ? तिम्राविरुद्ध हामी नबौलौ ? दिएका छौ र कुनै अधिकार ? तिम्रा विरुद्ध जाई नलागौ ?

□ चुबु गुरुङ □

आलोपालो

बिष्णु पुन (अन्जना)को सक्षिप्त परिचय

बिष्णु पुनको जन्म अहिलेको त्रिबेणी गाउँपालिका वडा नम्बर १ बल्लेजुरा रुकुम पश्चिममा भएको थियो। बुबा बलराम पुन र आमा मिरा पुनको कोखबाट २०३९ जेठ ३ गते जन्मनुभएकी बिष्णुलाई पार्टीमा कमरेड अन्जना नामले चिनिन्थ्यो। २०४७ साल असार ३ गते उहाँको गाउँ नजिक दाङचुडमा प्राथमिक विद्यालय खुल्यो। उक्त श्री कालिका प्राथमिक विद्यालय दाङचुडमा बिष्णुले एक कक्षाका भर्ना भई औपचारिक शिक्षा सुरुवात गर्नु भएको थियो। कक्षा ५ सम्मको त्यस विद्यालयमा अध्ययन गर्दा उहाँको पढाई लेखाई अम्बल थियो। उहाँ सानोदेखि नै लगनशील अध्ययनशील मेहनती हुनुहुन्थ्यो। म पनि त्यही विद्यालयको पहिलो शिक्षक भएको कारणले उहाँको बाल्यकाल, घरको आर्थिक अवस्था देखेको थिएँ र विशेष ब्यवस्थापन गरेर हामीले विद्यालयबाट पनि सहयोग गर्ने गर्दथौँ। जनयुद्धको प्रभावमा परेको गाउँ स्थानीय प्रहरी प्रशासनको दमन रोमियो अप्रेसन, किलो शेरा टु जस्ता अप्रेसन दाजुभाइ दिदीबहिनी माथि भएको भिषण दमन सानो उमेरदेखि देखेकी भोगेकी बिष्णु उमेरको उतारचढाव सङ्गै उहाँको जिवनले पनि सङ्घर्ष गर्नु नै देश मुक्त गर्ने बलियो अस्र रहेछ भने कुरा बुझ्नुभयो। हामी किन पछाडि परेकाछौँ ? के कारणले हो सर ? भन्ने प्रश्न तेसाएर गतिलो उत्तर सानो उमेरदेखि खोजिरहनुहुन्थ्यो।

उहाँले दिव्यचक्षु निमावि रूँधाबाट सात कक्षा उत्तीर्ण गरेपछि उहाँको पढाई रोकियो। आठ-दस पढ्न मावि सिम्रतु जानु पर्यो जहाँ 'जनताको दुस्मन' पुलिसको चौकी थियो। उहाँ सानो उमेरमा बालकत्व सदस्य विद्यार्थी सङ्गठन अखिल (क्रान्तिकारी) सदस्य समेत भएकोले स्थानीय प्रहरी प्रशासनलाई सुराकी मार्फत नाम लिप्त पुगिसकेको थियो।

बालकत्वबाट राजनीति सुरु गरेकी कमरेड अन्जना पठनपाठनमा अम्बल हुनुहुन्थ्यो भने सामाजिक उत्पीडनका विरुद्ध दरिलो सङ्घर्ष गर्नुपरेको भन्ने सङ्केतको परिवार सदस्य, अखिल नेपाल महिला सङ्घ (क्रान्तिकारी) जिल्ला सदस्य, गाउँ जनसंरकार समिति सदस्य जस्ता महत्वपूर्ण सङ्गठनहरूको जिम्मेवारी सम्हाल्नु भएको थियो। उहाँको स्वाभाव मिलनसार, सरल तर आन्दोलनप्रति दृढविश्वास थियो। वर्गदुस्मनप्रति तीव्र घृणा गर्नुहुन्थ्यो। उहाँ २०५५ सालदेखि कलाकार टिममा खट्नुभयो र सोही समयदेखि पूर्णकालीन सदस्य बन्नुभएको थियो। विभिन्न मोर्चामा रहेर पार्टीले दिएको जिम्मेवारी सहजताका साथ सम्हाल्दै आनु भएको कमरेड अन्जनाको विवाह कमरेड अठोट (चन्द्रबहादुर खड्का) सँग भएको थियो। उहाँको विश्वास क्रान्तिकारी सङ्घर्षको उच्च मूल्याङ्कन गर्दै २०५८ असारमा पार्टीको सदस्यता प्राप्त गर्नु भएको थियो।

२०५८ मा पार्टीले ल्याएको अग्रगामी छलाङको योजनाको सिलसिलामा शक्ति केन्द्रत अभियान अन्तर्गत जिल्ला भित्र र जिल्ला बाहिर चलेको सांस्कृतिक कार्यक्रममा नेतृत्वदायी भूमिका खेल्नु भएको थियो। खारामा अभियान चलाइएको समयमा २०५९ सालमा खारामा गाउँ बस्तीहरूमा खटिएको समयमा स्थानीय सुराकीको सुराकमा उहाँले सेल्टर लिनु भएको घर सतिपोले ब्यारेकमा रहेको तत्कालीन शाही नेपाली सेनाले घेरा हाल्यो। त्यही घरबाट निहत्था रूपमा रहेका कमरेड अन्जना र उहाँको जीवनसाथी कमरेड अठोटलाई गिरफ्तार गर्‍यो। गिरफ्तारमा परेता पनि कमरेड अठोटले सेनाको घेरा तोडेर भान सफल हुनुभयो भने कमरेड अन्जना विरामी भएको कारणले घेरा तोड्न सक्नु भएन। उहाँलाई रुकुम रोल्याको सिमाना रहेको डल्सिन्ने भने ठाउँमा चरम यातना दिई २०५९ साल पुस १९ गते गोली हानेर हत्या गर्‍यो। यसरी एक क्रान्तिकारी उर्जाशील कमरेड अन्जनाको नाम वीर संहिताको सूचिका चढ्न गयो। कमरेड अन्जनाका बुबा बलराम पुन आमा मिरा पुन एक दिदी गिता र भाइ दिलिप पुन हाल पश्चिम रुकुमको त्रिबेणी गाउँपालिका वडा नम्बर १ बल्लेजुरामा हुनुहुन्छ।

प्रस्तुति : ईश्वरीप्रसाद गैरे

आगो वा हिटर प्रयोगमा होसियारी अपनाऔँ

- भ्याल, ढोका थुनेर आगो वा हिटर नबालौँ,
 - सुत्ने बेला बालेको आगो वा हिटर निभाऔँ,
 - आगो वा हिटर बालबालिकाको पहुँचभन्दा पर राखौँ,
 - हावाको उचित ओहोरदोहोर हुनेगरी मात्र आगो वा हिटर बालौँ,
 - सकेसम्म बाथरूममा ग्यास गिजरको प्रयोग नगरौँ। गर्ने परेमा भेन्टिलेसन खुला राखौँ।
- झ्यालढोका थुनेर आगो वा हिटर प्रयोग गर्दा अक्सिजनको कमी हुन गई ज्यान जान सक्दछ।

नेपाल सरकार

विज्ञापन बोर्ड

नेपालमा...

संशोधनवादको पतन हुन पुग्दछ।

तेस्रो, कम्युनिस्ट आन्दोलन अन्तर्राष्ट्रिय परिघटना हो र त्यसको सकारात्मक तथा नकारात्मक प्रभाव नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनमा पनि पर्दै आएका छ। एकातिर पेरिस कम्युन, रूसी अक्टोबर समाजवादी क्रान्ति, चिनियाँ नयाँ जनवादी तथा महान् सर्वहारा सांस्कृतिक क्रान्तिलागतका सकारात्मक प्रभावबाट नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलन ऊर्जाशील बन्दै आएको छ भने अर्कोतिर समाजवादी देशहरूमा भएका प्रतिक्रान्ति र त्यहाँका संशोधनवादी पार्टीहरूको नकारात्मक प्रभावबाट पनि नेपालमा संशोधनवाद र फुटका श्रृङ्खला बढ्दै आएका छन्।

चौथो, नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनको इतिहास द्रष्टव्यले भरपूर रहेको छ। यो इतिहास गति र परिवर्तन, गतिको बक्रता र जटिलता, ठुलोको सानो र सानोको ठुलोमा परिवर्तन सहित अनेकौँ आरोह-अवरोहका बीचबाट विकसित हुँदै आएको छ। यस क्रममा कैयौँ क्रान्तिकारी कम्युनिस्टहरू एउटा खास समयमा संशोधनवादीहरूको भ्रमजालमा फसे पनि अर्को खास समयमा क्रान्तिकारी धारामा एकताबद्ध हुने गरेका पनि छन्। तसर्थ, सच्चा कम्युनिस्टहरू जतिसुकै अचेरा, जटिल र संगीन परिस्थितिमा पनि निराश, हताश र चिन्तित हुनु हुँदैन। मार्क्सवाद र संशोधनवादका बीचको संघर्ष समाजमा विद्यमान वर्गसंघर्ष जस्तै दीर्घकालीन हुन्छ। सच्चा मार्क्सवादीहरू यस प्रकारको दीर्घकालीन संघर्षका लागि तयार भएर बस्नु पर्दछ।

पाँचौँ, क्रान्तिकारी कम्युनिस्टहरू श्रद्धावाद र शङ्कावादबाट मुक्त हुनु पर्दछ। श्रद्धावादी भएमा गलत नेतृत्वले फाइदा उठाउने र शङ्कावादी भएमा सही नेतृत्वप्रति पनि आशङ्का गर्ने स्थिति पैदा हुन्छ। श्रद्धावाद सामन्तवाद र शङ्कावाद पुँजीवादसित जोडिएका छन्। क्रान्तिकारीहरूले विश्वास र शंकाको द्वन्द्ववादलाई राम्रोसँग बुझ्नु पर्दछ।

आजको अवस्था र हाम्रो दायित्व

आज विश्वमा र नेपालमा पनि दक्षिणपन्थी संशोधनवादको खतरा भयानक बन्न गएको छ।

क्रान्तिकारी सिद्धान्त, क्रान्तिकारी कार्यदिशा र क्रान्तिकारी कम्युनिस्ट पार्टीको अस्तित्वमाथि चोतर्फी हमला हुँदै आइरहेको छ। आज सिद्धान्त, क्रान्ति र मुक्तिको कुरा प्रतिगामी तथा यथास्थितिवादी शक्ति एवम् वर्गका लागि मात्र होइन आफूलाई परिवर्तनकारी र कम्युनिस्ट बताउनेहरूका लागि समेत अपाच्य बन्न पुगेको छ।

यो बेला सिर्जनशीलता, मौलिकता तथा नवीनताको नाममा क्रान्तिकारी सिद्धान्त, क्रान्तिकारी आन्दोलन र क्रान्तिकारी कम्युनिस्ट पार्टीलाई समाप्त पार्ने र अवसरवाद, सुधारवाद, यथास्थितिवाद र पश्चगमनलाई महिमामण्डित गर्ने अभियानलाई अत्यन्तै तिब्र तुल्याइएको छ। अहिले सच्चा क्रान्तिकारीहरूमाथि जडसूत्रवाद र अराजकतावादका विल्वा भिराउने तिब्रता आइरहेको छ। यो बेला हामी क्रान्ति र मुक्तिको प्रश्नमा गम्भीर बन्न जरुरी छ।

सच्चा कम्युनिस्टहरूले क्रान्ति तथा मुक्तिको सपना देख्छन् र देख्नु पर्दछ। उनीहरूका लागि यस्तो सपना नयाँ जनवाद, समाजवाद र साम्यवादको महान् उद्देश्य तथा उदात्त आदर्श प्राप्तिको सपना हो। जब कम्युनिस्टहरू यस प्रकारको आदर्शबाट विचलित हुन पुग्दछन् त्यो बेला उनीहरूले क्रान्ति र मुक्तिको सपना देख्न छोड्दछन् र प्रतिक्रियावादी शिविरमा लामबद्ध हुन पुग्दछन्। यो यथार्थ हामीले देख्दै र भोग्दै आएका छौँ। हामीले यस प्रकारको संशोधनवादी विचलन तथा पश्चगमनको दृढतापूर्वक विरोध गर्नु पर्दछ।

क्रान्तिलाई सफल तुल्याउनका लागि प्रतिक्रियावादका विरुद्ध संघर्ष चलाउनु मात्र पर्याप्त हुन, अपितु प्रतिक्रियावादको रक्षाकवच बनेर प्रस्तुत हुने अवसरवादका विरुद्ध पनि दृढतापूर्वक वैचारिक संघर्ष चलाउन आवश्यक हुन्छ। तसर्थ, हामीले प्रतिक्रियावाद र अवसरवादसँग जुध्दै क्रान्ति र मुक्तिको सपनालाई साकार तुल्याउनका लागि निम्न विषयहरूमा विशेष ध्यानदिन आवश्यक छ :

पहिलो: पथप्रदर्शक सिद्धान्त। क्रान्तिलाई सही ढंगले अगाडि बढाउनका लागि सर्वप्रथम पथप्रदर्शक सिद्धान्तको आवश्यकता पर्दछ। सिद्धान्त एउटै अवस्थामा स्थिर रहन सक्ने र वस्तुगत संसारको विकाससित सिद्धान्तको पनि विकास हुँदै जान्छ। ठीक त्यसैकारण विश्व सर्वहारावर्गको

सिद्धान्त मार्क्सवाद-लेनिनवाद-माओवाद विकसित भएको हो। आज त्यसलाई हामीले राम्रोसित आत्मसात् गर्नु पर्दछ।

सिद्धान्तको चर्चा गर्दा कुन कुरामाथि पनि ध्यान दिनु पर्दछ भने त्यसलाई मानेर र त्यसको नाम जपेर मात्र हुँदैन। क्रान्तिका लागि क्रान्तिकारी सिद्धान्तको रक्षा, प्रयोग र विकास गर्न आवश्यक हुन्छ। यससन्दर्भमा दार्शनिक फाँटमा अनुभववाद, सारसंग्रहवाद तथा जडसूत्रवाद र राजनीतिक फाँटमा दक्षिणपन्थी, मध्यपन्थी तथा उग्रवामपन्थी अवसरवादका विरुद्ध दृढतापूर्वक संघर्ष चलाउन जरुरी छ। यो बेला दक्षिणपन्थी संशोधनवाद नै क्रान्तिका लागि प्रमुख खतरा हो।

दोस्रो: राजनीतिक कार्यदिशा। क्रान्तिकारी कम्युनिस्टहरूले ध्यानदिनु पर्ने अर्को महत्वपूर्ण पक्ष भनेको वैज्ञानिक राजनीतिक कार्यदिशा हो। नेपाल जस्तो अर्द्ध-सामन्ती, अर्द्धऔपनिवेशिक एवम् नवऔपनिवेशिक मुलुकका लागि नयाँ जनवादी गणतन्त्रको कार्यदिशा नै सही राजनीतिक कार्यदिशा हो। नयाँ जनवादी क्रान्तिको कार्यदिशाको सारतत्व भनेको सर्वहारावर्गको नेतृत्वमा सामन्तवाद र साम्राज्यवाद/विस्तारवादका विरुद्ध आम जनसमुदायलाई गोलबन्द गरी नेपालमा नयाँ जनवादी गणतन्त्रको स्थापना गर्नु हो। नयाँ जनवाद वैज्ञानिक समाजवादकै अभिन्न अङ्ग हो। नेपालमा नयाँ जनवादी क्रान्ति सम्पन्न गरेर मात्रै हामी समाजवाद र साम्यवादको दिशामा अगाडि बढ्न सक्छौँ।

तेस्रो: सामरिक कार्यदिशा। क्रान्तिका लागि बलप्रयोग अनिवार्य रूपमा आवश्यक हुन्छ। त्यसका विभिन्न रूप हुने गर्दछन् र हामी कुनैपनि रूपमा सीमित रहनु हुँदैन। समाजमा विज्ञान र प्रविधिको विकाससितै सशस्त्र सङ्घर्षका रूपहरूमा पनि विकास हुँदै जान्छ। इतिहासमा सशस्त्र संघर्षका मूलतः दुई प्रकारका रूप देखिने गरेका छन्, ती हुन्- जनविद्रोह र दीर्घकालीन जनयुद्ध। अहिलेको स्थितिमा नयाँ जनवादी क्रान्ति सम्पन्न गर्नका लागि विगतमा सञ्चालित जनआन्दोलन, सशस्त्र संघर्ष र मूलतः जनयुद्धका अनुभवहरूको जगमा आधारित नेपाली विशिष्टताले युक्त जनविद्रोहको बाटो नै उपयुक्त देखिन आउँछ।

संशोधनवाद र पश्चगमन' पुस्तकबाट साभार

हार्दिक शुभकामना

विजयादशमी, शुभदीपावली तथा छठपर्व २०७९ को पावन अवसरमा सम्पूर्ण महानगरवासीहरूमा सुख, शान्ति, दीर्घायु एवं उत्तरोत्तर प्रगतिको लागि हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछौँ।

- सडक मापदण्ड पालन गरी भौतिक संरचनाको निर्माण गरौँ।
- फोहोरको उचित व्यवस्थापन गरी वातावरण स्वच्छ बनाऔँ।
- सामाजिक सुरक्षा भत्ता तोकिएको समयमा नवीकरण गरौँ।
- व्यक्तिगत घटना दर्ता, (जन्म, मृत्यु, विवाह तथा सम्बन्ध-विच्छेद जस्ता) ३५ दिनभित्रै दर्ता गर्ने बानी बसालौँ।
- व्यवसाय कर, घरबहाल घर र सम्पत्ति करलगायतका करहरू तोकिएको समयमा तिरी समृद्धि महानगर बनाउने अभियानमा सहभागी बनौँ।

अमृत हमाल

बडाध्यक्ष

भरतपुर महानगरपालिका वडा नं. १६ परिवार चितवन

साल्ट ट्रेडिङ कर्पोरेशन लिमिटेड

द्वारा प्रवर्द्धित

STC ग्याँस

तौल पूर्ण, सुरक्षा सम्पूर्ण

- ISI स्टान्डर्डको मित्र बाहिर रबर कोट भे बीचमा रिटलको जाली भएको ३ तहको होजपाइप
- उच्च गुणस्तरको रेगुलेटर
- पुनः प्रयोग गर्न नसकिने प्लास्टिक रिटल भएको रिटलण्डर
- कम्प्युटर प्रतिविधाबाट चल्ने प्लान्ट, तौलमा सोहै आना टुप्क हुनुहोस्

साल्ट ट्रेडिङ्ग समूहका उत्कृष्ट साध बस्तुहरू

मेट्रो काठमाडौं ग्या. स. इण्डस्ट्रिज लिमिटेड

जम्नेसोला घाटिङ्ग
सम्पर्क कार्यालय काठमाडौं, काठमाडौं
फोन नं. ८८८८८९६, सभाइज बँक रहेको नवको माथिल्लो तल्ला
ईमेल: metro@stcnepal.com

